

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь «Магістр»

на тему: «Організаційні засади обліку та контрольо-аналітичне
забезпечення ефективності довгострокових фінансових інвестицій у
приватному сільськогосподарському підприємстві
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXСтрийського району Львівської області»

Виконав: студент 2 курсу, групи Оп – 61 маг
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Демій А.В.
(Прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доцент Андрушко Р.П.
(Прізвище та ініціали)

Рецензент: _____
(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ-2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Освітній ступень «Магістр»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
(підпис)

д.е.н., професор Гнатишин Л.Б.
(звання, ступінь, прізвище та ініціали)

« _____ » червня 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студенту

Демій Андрію Володимировичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: «Організаційні засади обліку та контрольно-аналітичне забезпечення ефективності довгострокових фінансових інвестицій у приватному сільськогосподарському підприємстві ХxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxСтрийського району Львівської області»

Керівник роботи Андрушко Р.П., к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом по університету від «16» жовтня 2024 року № 740/К-С

2. Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи до 10.12.2024 р.

3. Вихідні дані для кваліфікаційної роботи: нормативно-правові та літературні джерела за темою роботи, дані аналітичного та синтетичного обліку, річна фінансова та статистична звітність за результатами діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства, методичні рекомендації.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)
ВСТУП

1. СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ
  - 1.1. Економічна сутність інвестицій їх види та класифікація
  - 1.2. Раціоналізація обліку довгострокових фінансових інвестицій
  - 1.3. Методика дослідження в обліку
2. СУЧАСНА ОЦІНКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

УДК 631.162:232.025.12:334

Кваліфікаційна робота: 82 сторінки текстової частини, 12 рисунків, 14 таблиць, 46 позицій літературних джерел.

Організаційні засади обліку та контрольно-аналітичне забезпечення ефективності довгострокових фінансових інвестицій у приватному сільськогосподарському підприємстві ХxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxСтрийського району Львівської області. Демій А.В. - Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку та оподаткування. - Дубляни, ЛНУЦ, 2024.

Текстова частина включає: вступ, три розділи, висновки і пропозиції, бібліографічний список.

У першому розділі досліджено економічний зміст, сучасні науково-теоретичні підходи щодо оцінки інвестицій та їх класифікація. Проведено огляд нормативно-правових документів, що регламентують облікову діяльність на підприємстві щодо раціоналізації обліку довгострокових фінансових інвестицій в сучасних умовах.

У другому розділі подано організаційно-економічну характеристику приватного сільськогосподарського підприємства. Розкрито критерії обліку довгострокових фінансових інвестицій та охарактеризовано стан синтетичного і аналітичного обліку даної ділянки.

Обґрунтовано підходи до формування облікової інформації в частині інвестиційного забезпечення та оптимізації обліку довгострокових фінансових інвестицій. Вказано на доцільність запровадження міжнародних стандартів звітності в сучасних умовах господарювання. Розкрито організаційні засади доцільності проведення внутрішнього контролю на підприємстві та необхідності незалежного аудиту за ефективністю фінансових інвестицій.

На основі опрацювання теоретичного та практичного матеріалу зроблені відповідні висновки та конкретні пропозиції.

Анотація

В роботі проведено дослідження економічного змісту, класифікації та оцінки довгострокових фінансових інвестицій відповідно до діючих нормативних документів. Проаналізовано сучасні підходи до формування облікової інформації в частині довгострокових фінансових інвестицій. Вказано на доцільність запровадження міжнародних стандартів звітності в умовах сільськогосподарського виробництва. Обґрунтовано організаційні засади проведення внутрішнього контролю даної ділянки для покращення потреб управління.

Ключові слова: облік, контрольно-аналітичне забезпечення, сільськогосподарське підприємство, довгострокові фінансові інвестиції, міжнародні стандарти.

The summary

In the work, a study of the economic content, classification and evaluation of long-term financial investments was carried out in accordance with the current regulatory documents. Modern approaches to the formation of accounting information in the part of long-term financial investments are analyzed. The expediency of introducing international reporting standards in terms of agricultural production is indicated. The organizational principles of conducting internal control of this area to improve management needs are substantiated.

The expediency of introducing international reporting standards in terms of agricultural production is indicated. The organizational principles of conducting internal control of this area to improve management needs are substantiated.

Key words: accounting, control and analytical support, agricultural enterprise, long-term financial investments, international standards.

ЗМІСТ

	ст.
ВСТУП	5
Розділ 1 СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	8
1.1. Економічна сутність інвестицій їх види та класифікація	8
1.2. Раціоналізація обліку довгострокових фінансових інвестицій	22
1.3. Методика дослідження в обліку	29
Розділ 2 СУЧАСНА ОЦІНКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ	31
2.1. Організаційно-економічна характеристика приватного сільськогосподарського підприємства ХxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxСтрийського району Львівської області	31
2.2. Критерії обліку довгострокових фінансових інвестицій	37
2.3. Синтетичний та аналітичний облік довгострокових фінансових інвестицій	47
Розділ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ДОВГОТОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ	59
3.1. Оптимізація обліково-економічної інформації щодо довгострокових фінансових інвестицій	59
3.2. Контрольно-аналітичне забезпечення ефективності довгострокових фінансових інвестицій	67
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79

ВСТУП

Рівень сільськогосподарського виробництва та фінансова нестабільність є тісно взаємопов'язаними явищами, що свідчить про відсутність в Україні ефективної економічної політики, яка має враховувати як міжнародний досвід подолання криз, так і національні особливості.

Ключовою передумовою реалізації сучасних форм підприємництва, заснованих на приватній власності та акціонерному капіталі, є створення ефективного механізму фінансових інвестицій.

Ефективне залучення іноземного капіталу та консолідація ресурсів для економічних змін в Україні можливі лише за умов повної довіри, співпраці між усіма сторонами інвестиційного процесу та забезпечення їх актуальною, достовірною інформацією.

Однією з основних перешкод для залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій є брак прозорості у висвітленні інвестиційних процесів у фінансовій звітності та бухгалтерському обліку, що характерно для української облікової практики. Адаптація зарубіжного досвіду щодо методики обліку фінансових інвестицій є необхідною для врахування специфіки розвитку інвестиційної діяльності в Україні. Проблеми вибору інвестиційних об'єктів та формування оптимального інвестиційного портфеля вимагають впровадження ефективних механізмів аналітичних процедур, що є важливими складовими економічної інформації.

Сьогодні важливим питанням є стимулювання інвестиційного процесу, що має вирішальне значення для економіки України. Питання створення сприятливого інвестиційного клімату в країні потребує нагального вирішення, адже від цього залежить економічне майбутнє України.

Дослідження інвестиційної діяльності підприємств показує, що значна частина з них не здійснює інвестицій, а частка інвестиційних ресурсів є низькою. Враховуючи вимоги ринкової економіки, важливо знайти наукові та практичні рішення щодо організації обліку та управління інвестиційною

діяльністю. Це особливо актуально на тлі фінансової нестабільності в Україні та обмежених ресурсів.

Ефективність інвестиційної діяльності значною мірою залежить від розвитку капітального будівництва, промислово-будівельного комплексу та виробничого потенціалу. Це також визначається якістю проектних рішень, кваліфікацією персоналу, організацією інвестиційного процесу та забезпеченням необхідними фінансовими ресурсами.

Формування ринкової інфраструктури в Україні змінює економічне, інформаційне та правове середовище для підприємств усіх форм власності. У сучасних умовах, коли підприємства самостійно вирішують проблеми фінансового забезпечення, стає важливим своєчасне та якісне оцінювання їхнього фінансового стану для забезпечення їх стабільності.

Вивчення проблем обліку довгострокових фінансових інвестицій є актуальним і активно розвивається в наукових працях українських вчених. Зокрема, реформа бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів є важливою для розвитку ринкових відносин в Україні. Організаційні засади обліку й контролю довгострокових фінансових інвестицій, що відіграють ключову роль для інвесторів, власників підприємств та інших зацікавлених сторін, обумовили тему дослідження.

Метою моєї кваліфікаційної роботи є сучасний аналіз теоретичних аспектів та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку та контролю операцій з довгостроковими фінансовими інвестиціями. Для досягнення цієї мети потрібно розв'язати такі завдання:

- визначити економічну сутність та значення фінансових інвестицій;
- провести огляд літератури та виявити проблематику обліку довгострокових фінансових інвестицій;
- класифікувати оцінки фінансових інвестицій;
- охарактеризувати нормативно-правову базу, що регулює фінансові інвестиції;
- оцінити організацію обліку даної ділянки на підприємстві;

- запропонувати практичні рекомендації щодо відображення операцій з довгостроковими фінансовими інвестиціями на бухгалтерських рахунках та звітності;
- дослідити особливості проведення контролю за довгостроковими фінансовими інвестиціями.

Предметом дослідження є теоретичні, організаційні, практичні аспекти обліку й контролю дострокових фінансових інвестицій.

Об'єктом дослідження є приватне сільськогосподарське підприємство ХxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxСтрийського району Львівської області.

Наукова новизна роботи полягає у розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку та контролю довгострокових фінансових інвестицій.

Впровадження в практику внесених пропозицій сприятиме покращенню організаційному забезпеченню обліку довгострокових фінансових інвестицій у господарстві.

РОЗДІЛ 1

СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1. Економічна сутність інвестицій їх види та класифікація

Стратегія інвестиційної діяльності будь-якого підприємства є невід'ємною складовою частиною його загальної економічної стратегії і передбачає ефективне використання різних форм інвестування для забезпечення високої ринкової вартості підприємства та сталих темпів його розвитку. Формування такої стратегії вимагає чіткого узгодження з фінансовою стратегією підприємства, оскільки саме вона визначає напрями розвитку підприємства у довгостроковому періоді. Така політика є основою розвитку підприємства, адже за наявності неповноцінної та неефективної інвестиційної політики ставиться під загрозу виконання стратегічних цілей підприємства, а також забезпечення його належної діяльності в короткостроковому періоді.

Інвестиції є важливою складовою сучасної економіки. Водночас результати впровадження інвестиційних проектів та можливі ризики впливають на оцінку підприємства інвесторами та кредиторами. Інвестиції повертаються та приносять дохід лише в успішних проектах. Якщо проект збитковий, інвестиції можуть бути втрачені. Тому важливо створити систему раціонального вкладення та управління інвестиціями з мінімальним ризиком і максимальним економічним ефектом. Для цього необхідно розробити схему управлінських рішень на основі інформаційної бази, що охоплює сферу інвестицій від їх реалізації до використання у виробничих чи комерційних цілях.

В Україні термін "інвестиції" почав використовуватися порівняно нещодавно. У окремих випадках під ним розуміли сукупність витрат на довгострокові вкладення капіталу в засоби виробництва (основні фонди), тобто інвестиції фактично ототожнювались з "капітальними вкладеннями".

Перший раз поняття "інвестиції" було зафіксовано у нормативних актах на початку 1990-х років. Проте трактування цього терміну в документах було дещо обмеженим. Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 року, інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, результатом яких є отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Таке визначення не враховує грошової форми вкладень, яка нині є основною, і дещо звужує можливі результати інвестування [10].

В Податковому кодексі України інвестиціями називають господарські операції, що передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно. Однак це визначення не охоплює інвестиції в оборотні засоби і вказує лише на зміну форми активів, а не на нову інвестицію [2].

Водночас це визначення є спрощеним, оскільки інвестиції – це не просто обмін активів на кошти або майно, а процес вкладення коштів у фінансові, матеріальні та нематеріальні активи. Інвестиція – це не господарська операція, а вкладення капіталу, що спрямоване на отримання доходів чи інших вигод у майбутньому, рис. 1.1.

За Законом України «Про інвестиційну діяльність», формами інвестування можуть бути [11]:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери;
- рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування тощо);
- майнові права інтелектуальної власності;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, необхідних для організації виробництва, але не запатентованих ("ноу-хау");
- права користування землею, водними ресурсами, будівлями, спорудами, обладнанням та іншими майновими правами;
- інші цінності.

Рис. 1.1. Сучасна «дефініція» терміну інвестиції підприємства.

Міжнародні стандарти обліку трактують інвестиції як активи, що утримуються підприємством для отримання доходу, приросту капіталу або інших вигод, таких як розвиток торгівельних відносин.

Таким чином, з огляду на ці уточнення поняття "інвестиції" можна розглядати як вкладення грошових, матеріальних та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької діяльності з метою отримання прибутку або досягнення інших вигод. З метою отримання додаткового прибутку підприємство може інвестувати тимчасово вільні кошти в різні види підприємницької діяльності, в тому числі інвестиційну.

Процес інвестування на підприємстві зображено в схемі. Інвестор, використовуючи власні, кредитні чи інші ресурси, вкладає їх у підприємницьку діяльність з надією на отримання прибутку, соціального ефекту чи інших вигод. Період між інвестицією та досягненням ефекту називається інвестиційним лагом.

Інвестиційний лаг визначає період часу, необхідний для реалізації інвестиційного проекту і досягнення очікуваного ефекту від вкладених коштів. Цей період залежить від багатьох факторів, зокрема від виду інвестиційного проекту, тривалості його реалізації, ефективності управлінських рішень та макроекономічних умов. У разі довгострокових проектів інвестиційний лаг може бути значно довшим, що підвищує рівень ризику для інвестора. Для зниження цього ризику важливо чітко планувати терміни реалізації проектів і враховувати усі можливі непередбачувані обставини [7].

Особливу увагу необхідно приділяти вивченню можливих ризиків, адже інвестиційна діяльність завжди пов'язана з певною невизначеністю. До основних видів ризиків можна віднести фінансові, операційні, ринкові, технологічні та політичні. Для кожного виду інвестиційного проекту важливо проводити комплексний аналіз ризиків та впроваджувати систему управління ними. Це може включати як мінімізацію фінансових ризиків через диверсифікацію портфеля інвестицій, так і вивчення та запобігання операційним проблемам.

Управління ризиками на підприємстві здійснюється за допомогою кількох основних стратегій: уникнення, зменшення, передача та прийняття ризиків. Наприклад, для мінімізації політичних і законодавчих ризиків підприємства можуть укладати контракти на страхування або співпрацювати з місцевими партнерами для забезпечення стабільності на нових ринках. Технологічні ризики можуть бути зменшені за допомогою використання новітніх технологій і розробки ефективних виробничих процесів.

Також важливим аспектом є оцінка ефективності інвестицій, яка базується на таких фінансових показниках, як чиста теперішня вартість (NPV),

внутрішня норма прибутковості (IRR), період окупності (payback period) та інші. Ці показники дозволяють оцінити не тільки економічну вигоду від інвестицій, але й їхню відповідність стратегічним цілям підприємства.

В Україні, як і в багатьох інших країнах, існує система державного регулювання інвестицій, яка покликана забезпечити стабільність ринку та захистити інтереси інвесторів. Інвестиційна політика держави включає заходи підтримки іноземних інвестицій, створення сприятливого бізнес-середовища, забезпечення правової визначеності та захисту прав власності.

Сприятливе інвестиційне середовище сприяє залученню інвестицій як з внутрішніх, так і з зовнішніх джерел, що є важливим фактором для забезпечення економічного зростання підприємств і розвитку національної економіки в цілому.

Інвестор – це фізична або юридична особа, яка вкладає свої фінансові ресурси для формування основних засобів та інших активів. Коли засновник – фізична особа, інвестує свої заощадження або власне майно в статутний капітал підприємства, він здійснює інвестиції у власний бізнес. Якщо ж засновник – юридична особа, то він інвестує частину свого прибутку в різних формах (грошовій, матеріальній або нематеріальній) у статутний капітал підприємства, яке він створив. Те саме стосується й акціонерів [28].

Загалом, всі ресурси, наявні у підприємства, можна розглядати як інвестиції, оскільки всі активи використовуються з метою досягнення економічної вигоди. Проте не кожен вид економічної вигоди (прибуток) вважається інвестиційним доходом; тільки той, що отриманий в результаті інвестування в інші підприємства. Такі вкладення називаються фінансовими інвестиціями, і не важливо, у якій формі вони були здійснені: грошовій, матеріальній чи нематеріальній.

Інвестиційна діяльність є важливою частиною виробничо-господарської діяльності підприємства, спрямованою на розвиток самого суб'єкта інвестиційної діяльності, а також на оновлення та вдосконалення його

виробничих засобів праці, збільшення корпоративних прав та фінансових ресурсів (об'єктів інвестицій).

Інвестиційна діяльність є важливою складовою частиною загальної господарської діяльності сільськогосподарського підприємства, що ілюструється на рисунку 1.2.

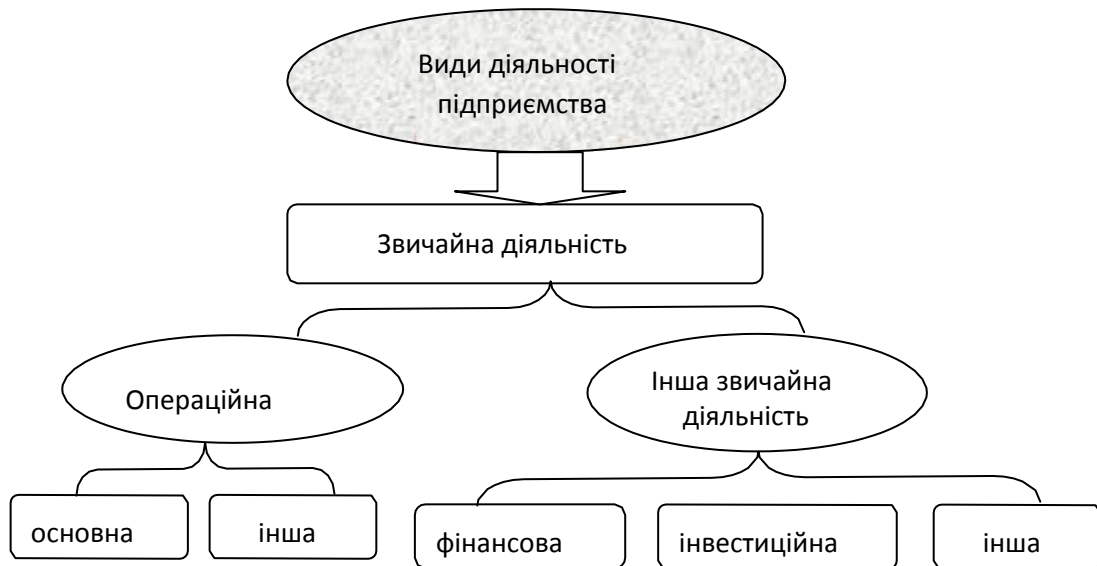

Рис. 1.2. Види діяльності підприємства.

Звичайна діяльність підприємства поділяється на операційну та іншу звичайну. Операційна діяльність включає всі види основної та іншої операційної діяльності, окрім фінансової та інвестиційної. Основна діяльність підприємства - це та, що пов'язана з виробництвом або реалізацією товарів, робіт і послуг, визначена статутом при створенні підприємства і забезпечує основну частку його доходу. Витрати, що виникають в результаті основної діяльності, поділяються за функціями, такими як: виробничі, адміністративні, витрати на збут та інші.

Фінансова діяльність полягає в тому, що підприємство здійснює операції, які призводять до змін у розмірі та складі власного та позикового капіталу.

Інвестиційна діяльність пов'язана з придбанням та реалізацією необоротних активів і фінансових інвестицій, які не є частиною еквівалентів грошових коштів [10]. Це визначено в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Інвестиційний процес включає наступні етапи:

- Інвестиційні вкладення власних та залучених ресурсів для придбання інвестиційних проектів, які входять до інвестиційної бази (портфеля об'єктів реального та фінансового інвестування). Результатом використання інвестиційного портфеля є отримання прибутку, який може бути вилучений з підприємства для дивідендів чи відсотків або реінвестований в господарську діяльність.
- Вилучення окремих об'єктів (вихід з проектів та програм), що може включати списання, продаж чи безкоштовну передачу об'єктів, що також можуть приносити додатковий прибуток для фінансування нових інвестиційних проектів.

На жаль, на сьогодні не існує чіткої диференціації між рахунками обліку фінансової та інвестиційної діяльності. Для відображення результатів інвестиційної діяльності передбачено рахунки "Інші доходи", де обліковуються доходи від продажу фінансових інвестицій та безоплатно отриманих активів, а також "Інші витрати", які охоплюють собівартість реалізованих інвестицій, неопераційні курсові різниці та безоплатно передані активи. Крім того, у звітності доходи і витрати від інвестиційної діяльності не розкриваються окремо (у формі № 2 «Звіт про фінансові результати»), а враховуються в складі інших доходів та витрат.

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», інвестиційна діяльність включає "придбання та продаж необоротних активів, а також фінансових інвестицій, які не є частиною еквівалентів грошових коштів", тобто результат інвестиційної діяльності визначається через порівняння доходів від інвестиційної діяльності (придбання необоротних активів і фінансових

інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів) з витратами (реалізація цих активів та інвестицій) [21].

Зміни, що сталися з 2008 року в Плані рахунків та нормативних документах з бухгалтерського обліку та звітності, призвели до деякої невідповідності у трактуванні доходів та витрат інвестиційної діяльності, оскільки операції з продажу необоротних активів були виключені з інвестиційної діяльності і перенесені в операційну. Це суперечить визначенню інвестиційної діяльності та ускладнює заповнення звітних форм.

Законом України "Про інвестиційну діяльність" визначено основні права учасників інвестиційної діяльності. Зокрема, всі учасники інвестиційної діяльності, незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, мають рівні права щодо її здійснення, зокрема через організацію конкурсів та торгів. За рішенням інвестора, право володіння, користування та розпорядження інвестиціями, а також результатами їх здійснення може бути передано іншим громадянам чи юридичним особам.

Суб'єктами інвестиційної діяльності можуть бути як громадяни, так і юридичні особи України, іноземних держав, а також держави. Інвестори - це суб'єкти інвестиційної діяльності, які ухвалюють рішення щодо інвестування своїх, позичкових або залучених коштів і ресурсів в об'єкти інвестування. Інвестори можуть виступати будь-якими учасниками інвестиційної діяльності. Учасниками інвестиційної діяльності можуть бути громадяни та юридичні особи, як з України, так і з інших держав, що реалізують інвестиції як виконавці або на підставі доручення інвестора.

Інвестиційна діяльність може бути реалізована в таких формах [46]:

- Інвестиції, що здійснюються громадянами, приватними підприємствами, господарськими асоціаціями, а також громадськими та релігійними організаціями.
- Державне інвестування, яке здійснюють органи державної влади та управління, а також державні підприємства та установи.

- Іноземне інвестування, що здійснюється іноземними державними організаціями, юридичними та фізичними особами.
- Спільне інвестування, що здійснюють громадяни та юридичні особи як України, так і інших країн.

Об'єкти інвестиційної діяльності можуть включати різні види майна, серед яких основні засоби, оборотні активи, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальна власність, а також інші об'єкти, включаючи майнові права.

Інвестування заборонене у випадках, коли об'єкти не відповідають вимогам санітарних, екологічних, архітектурних або інших норм, що визначені законодавством України, або порушують права та інтереси фізичних та юридичних осіб, а також держави, що охороняються законом.

Інвестор самостійно встановлює мету, напрямки, види та обсяги інвестицій, залучаючи учасників інвестиційного процесу на договірній основі, зокрема через організацію конкурсів і торгів.

Для здійснення інвестицій можуть бути залучені фінансові кошти через кредити, випуск цінних паперів або позики, відповідно до встановлених законодавчих процедур.

Інвестор має право володіти, користуватися і розпоряджатися об'єктами та результатами своїх інвестицій, включаючи реінвестиції та торговельні операції в межах України, відповідно до законодавства країни.

З моменту залучення інвестицій і їх впровадження розпочинається інвестиційний цикл. Крім того, між вкладенням капіталу та отриманням вигоди є певний проміжок часу, що зветься інвестиційним лагом. Варто зауважити, що інвестиції в існуюче підприємство, особливо за рахунок власних ресурсів (капіталізації прибутку), не завжди можна чітко розмежувати на окремі цикли, визначаючи точний момент вкладення капіталу, отримання ефекту і тривалість інвестиційного лага.

Для планування, обліку та відображення в звітності інвестиції класифікуються згідно з різними ознаками.

За змістом інвестиції поділяються на капітальні та фінансові. Капітальні інвестиції вкладуються підприємствами у власну матеріальну базу для придбання основних засобів та інших необоротних активів капітального характеру. Фінансові інвестиції – це вкладення у інші підприємства, через купівлю часток у їх капіталі, акцій, облігацій та інших фінансових інструментів.

Фінансові інвестиції – це активи, які підприємство утримує з метою отримання прибутку (дивідендів, відсотків тощо), зростання вартості капіталу чи інших вигод. Фінансові інвестиції включають вкладення в різні фінансові інструменти, зокрема цінні папери. Це можуть бути кошти, внесені до статутного капіталу інших підприємств, придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та інших фінансових інструментів. Така форма інвестицій є зовнішньою для підприємства і орієнтована на отримання прибутку у вигляді дивідендів, відсотків та інших вигод [10].

За місцем здійснення інвестиції поділяються на внутрішні та зовнішні. Внутрішні інвестиції включають у себе закупівлю (створення, будівництво) об'єктів основних засобів та інших необоротних активів з метою розвитку виробничих та невиробничих можливостей підприємства. Також до внутрішніх інвестицій відносяться регулярні та постійні фінансові вкладення підприємства в операційну діяльність, тобто сам процес господарської діяльності будь-якого підприємства розпочинається із залучення таких інвестицій. При цьому, інвестування у цьому випадку є безперервним, оскільки для досягнення економічного зиску (прибутку) необхідно здійснювати відповідні вклади.

Зовнішніми інвестиціями є вкладення у інші суб'єкти господарювання через купівлю цінних паперів або інших фінансових інструментів з метою отримання прибутку у вигляді дивідендів, відсотків або інших вигод.

За об'єктами вкладень розрізняють реальні та фінансові інвестиції.

Під реальними інвестиціями розуміють вкладення коштів у реальні активи: як матеріальні, так і нематеріальні (інвестиції). Під фінансовими інвестиціями розуміють вкладення коштів у різні фінансові інструменти, серед яких найбільш значну частку посідають вкладення у цінні папери.

За типом участі в інвестуванні виділяють прямі та портфельні (непрямі) інвестиції.

Прямі інвестиції - це безпосереднє вкладення капіталу інвестором у конкретні об'єкти інвестування. Непрямі інвестиції ж здійснюються через посередників (інвестиційних чи фінансових посередників). Згідно зі статтею 14 Податкового кодексу України, прямі інвестиції визначаються як господарські операції, при яких кошти або майно вносяться в обмін на корпоративні права, емітовані юридичною особою під час їх розміщення. До прямих інвестицій відносяться такі вклади, що становлять понад 10-25% капіталу підприємства та дають право брати участь в управлінні ним.

Пряме інвестування здійснюють особи, які мають достатню інформацію про об'єкт інвестування і розуміють механізм цього процесу. Як правило, прямі інвестиції здійснюються шляхом внесення коштів до зареєстрованого капіталу або придбання акцій певних суб'єктів господарювання.

Портфельні (непрямі) інвестиції - це господарські операції, що включають купівлю цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів на фондовому або товарному ринку. Основною характеристикою портфельних інвестицій є відсутність у інвестора можливості прямого впливу на управління підприємствами, в які він вкладає кошти. Такі інвестиції передбачають отримання інвестором дивідендів за акції або інші цінні папери.

Багато інвесторів не мають достатнього досвіду для самостійного вибору об'єктів інвестування та їх подальшого управління, тому вони купують цінні папери через інвестиційні або фінансові посередницькі структури (наприклад, інвестиційні сертифікати фондів або компаній). Останні інвестують зібрані кошти на власний розсуд у найбільш ефективні об'єкти, беруть участь в їх управлінні, а прибутки від розподіляють серед своїх клієнтів.

Портфельне інвестування передбачає купівлю цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів на біржовому ринку, за винятком випадків, коли покупка акцій, здійснена підприємством або його пов'язаними

особами, перевищує 50% загальної кількості акцій, емітованих іншою юридичною особою, що вже класифікується як прямі інвестиції.

Інвестиції поділяються на короткострокові та довгострокові залежно від тривалості їхнього терміну.

Цей поділ ґрунтується на правилах класифікації активів на довгострокові (необоротні) та поточні (оборотні) відповідно до Національного П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Короткострокові (оборотні) інвестиції - це вклади, термін яких не перевищує одного року, або ті, що можуть бути легко реалізовані. До таких інвестицій належать вклади в короткострокові депозити, державні та корпоративні облігації з терміном погашення до одного року, а також інші фінансові інструменти.

Довгострокові інвестиції - це вклади на період більше одного року, до яких відносяться вкладення в основні засоби, інші необоротні активи, цінні папери зі строком погашення більше одного року, або такі інструменти, які неможливо швидко продати на ринку [2].

Інвестиції поділяються за формами власності інвесторів на приватні (акціонерні), державні, іноземні та спільні. Приватні інвестиції роблять фізичні особи, а також юридичні особи з приватним капіталом. Державні інвестиції надходять від органів влади на всіх рівнях, а також від державних підприємств із бюджетних коштів. Іноземні інвестиції здійснюють фізичні та юридичні особи з інших країн. Спільні інвестиції здійснюються суб'єктами різних форм власності, як вітчизняними, так і іноземними.

Інвестиції можна класифікувати за рівнем ризику на безризикові та ризикові. Наприклад, у деяких країнах вкладення в короткострокові державні облігації вважаються абсолютно безпечними, а їхній дохід формує безризикову ставку, що використовується для оцінки інших інвестицій. Ступінь ризику або невизначеності, пов'язаний з інвестиціями, залежить від таких факторів, як час, об'єкт інвестування та інші аспекти.

Оцінка рівня ризику може базуватись на таких критеріях:

1. Ймовірність повної втрати розрахованого прибутку. Це вважається допустимим ризиком.
2. Ймовірність втрати не лише прибутку, а й валового доходу від проекту. Такий ризик є критичним.
3. Ймовірність втрати всіх активів та банкрутства інвестора, що розглядається як катастрофічний ризик.

Окрім цих видів інвестицій, виділяють ще інноваційні та інтелектуальні інвестиції. З нашої точки зору, інвестиції в інновації та інтелектуальну власність спрямовані виключно на конкретні об'єкти, що є реальними активами, тобто ці види інвестування відносяться до реальних інвестицій.

В економічному контексті також використовується термін «реінвестиції». Цей термін походить від латинського префікса «ге» (що позначає повторення дії) та слова «інвестиції». В Україні правове регулювання реінвестицій здійснюється відповідно до норм Закону України «Про інвестиційну діяльність» та Податкового кодексу України. Реінвестиції передбачають здійснення капітальних або фінансових вкладень за рахунок прибутку, отриманого від попередніх інвестиційних операцій.

Зазначена класифікація інвестицій охоплює основні ознаки, що мають бути відображені в обліку та звітності. За потреби ця класифікація може бути уточнена в залежності від підприємницьких або дослідницьких цілей та потреб конкретних користувачів облікових і звітних даних. Для власників та керівництва підприємств важливо визначити, який вид інвестицій забезпечить найбільшу вигоду, табл. 1.1.

Тому необхідно проводити аналіз економічних чинників, які впливають на інвестиційний клімат на підприємстві, в регіоні та в країні в цілому.

Таблиця 1.1

Узагальнена класифікація фінансових інвестицій за основними ознаками

Класифікаційні ознаки	Види інвестицій
За об'єктами вкладення капіталу	Інвестиції в інструменти власного капіталу Інвестиції у боргові фінансові інструменти Інвестиції у похідні фінансові інструменти Інвестиції в іпотечні цінні папери Інвестиції у приватизаційні цінні папери Інвестиції у товаророзпорядчі цінні папери
Залежно від впливу інвестора на інвестоване підприємство	В дочірні підприємства В асоційовані підприємства В спільну діяльність Інвестиції непов'язаним сторонам
За метою утримання	З метою одержання прибутку З метою перепродажу цінних паперів З метою утримання до погашення Для досягнення соціального ефекту
Стосовно підприємства інвестора	Внутрішні; Зовнішні
За періодом обігу на підприємстві	Поточні Довгострокові
За рівнем прибутковості	Високоприбуткові; середньодоходні Низькодоходні; недоходні
За рівнем ризику	Безризикові; низькоризикові Середньоризикові; високоризикові
За рівнем ліквідності	Високоліквідні Середньоліквідні Низьколіквідні Неліквідні
За формами власності капіталу, що інвестується	Приватні Державні Змішані
За регіональною спрямованістю капіталу, що інвестується	Інвестиції на внутрішньому ринку Інвестиції на міжнародному ринку
За видами забезпечення	Цінні папери, випущені під заставу рухомого чи нерухомого майна Цінні папери, випуск яких нічим не забезпечений
Залежно від видів цінних паперів	В боргові цінні папери В пайові цінні папери В похідні цінні папери

1.2. Раціоналізація обліку довгострокових фінансових інвестицій

В умовах розвитку сучасної економічної моделі фінансові інвестиції виконують важливу роль у економічних системах розвинених країн, що вимагає забезпечення ефективного управління інвестиційними потоками на міжнародному рівні. Основою такого управління є наявність достовірної та релевантної інформації про фінансові інвестиції підприємств, що створюється в єдину систему бухгалтерського обліку. Отже, важливо провести аналіз елементів бухгалтерського обліку довгострокових фінансових інвестицій за П(С)БО та МСФЗ, а також виявити основні особливості між ними.

Інвестиційна діяльність зазвичай пов'язана з довгостроковими вкладеннями коштів, що забезпечують притік доходів у вигляді відсотків або прибутку від капіталу. Процес інвестування може здійснюватися як за рахунок власних коштів, так і за рахунок залучених коштів, що підвищують розмір власного капіталу, або за рахунок запозичених коштів, що збільшують позиковий капітал.

На початку 2000 років принципи оцінки та відображення фінансових інвестицій в обліку визначались такими положеннями [2]:

- П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції", затверджений наказом Міністерства фінансів України від 16.04.2000 р. № 91;
- П(С)БО 20 "Консолідована фінансова звітність", затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.07.1999 р. № 176;
- П(С)БО 19 "Об'єднання підприємств", затверджений наказом Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р. № 163.

Національний стандарт положення 12 «Фінансові інвестиції» регулює методику обліку довгострокових фінансових інвестицій. Зокрема, визначає фінансові інвестиції як активи (акції, облігації, депозити, цінні папери), що утримуються підприємством для отримання прибутку (дивідендів, відсотків) або для збільшення вартості капіталу чи інших фінансових вигод для інвестора [30].

В Україні прийнято ще низку нормативних документів, що регулюють облік фінансових інвестицій. на підприємстві, розглянемо їх в табл. 1.2.

Класифікація довгострокових фінансових інвестицій за П(С)БО 12 представлена на рис. 1.3.

Для того, щоб організація обліку фінансових інвестицій була ефективною, необхідно дотримуватись вимог чинного законодавства.

Таблиця 1.2

**Основні нормативно-правові акти, які регулюють питання
фінансових інвестицій підприємства**

№	Нормативне джерело	Характеристика
1.	ЗУ «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991р. № 1560 -XII [39]	Визначає загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України.
2.	ЗУ «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. № 94/96-ВР [3]	Цей закон визначає особливості режиму іноземного інвестування на території України, виходячи з цілей, принципів і положень законодавства України
3.	ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV [8]	Цей закон визначає правові засади регулювання, організації ведення бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності в Україні
4.	П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [30]	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції, операції із спільної діяльності та її розкриття у фінансовій звітності.
5.	Податковий кодекс України від 02.10.2010 р. № 2755-VI [29]	Надає визначення фінансових інвестицій, регулює порядок оподаткування доходів від фінансових інвестицій.

Відповідно до Податкового кодексу України, інвестиції – це господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних

активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно [29].

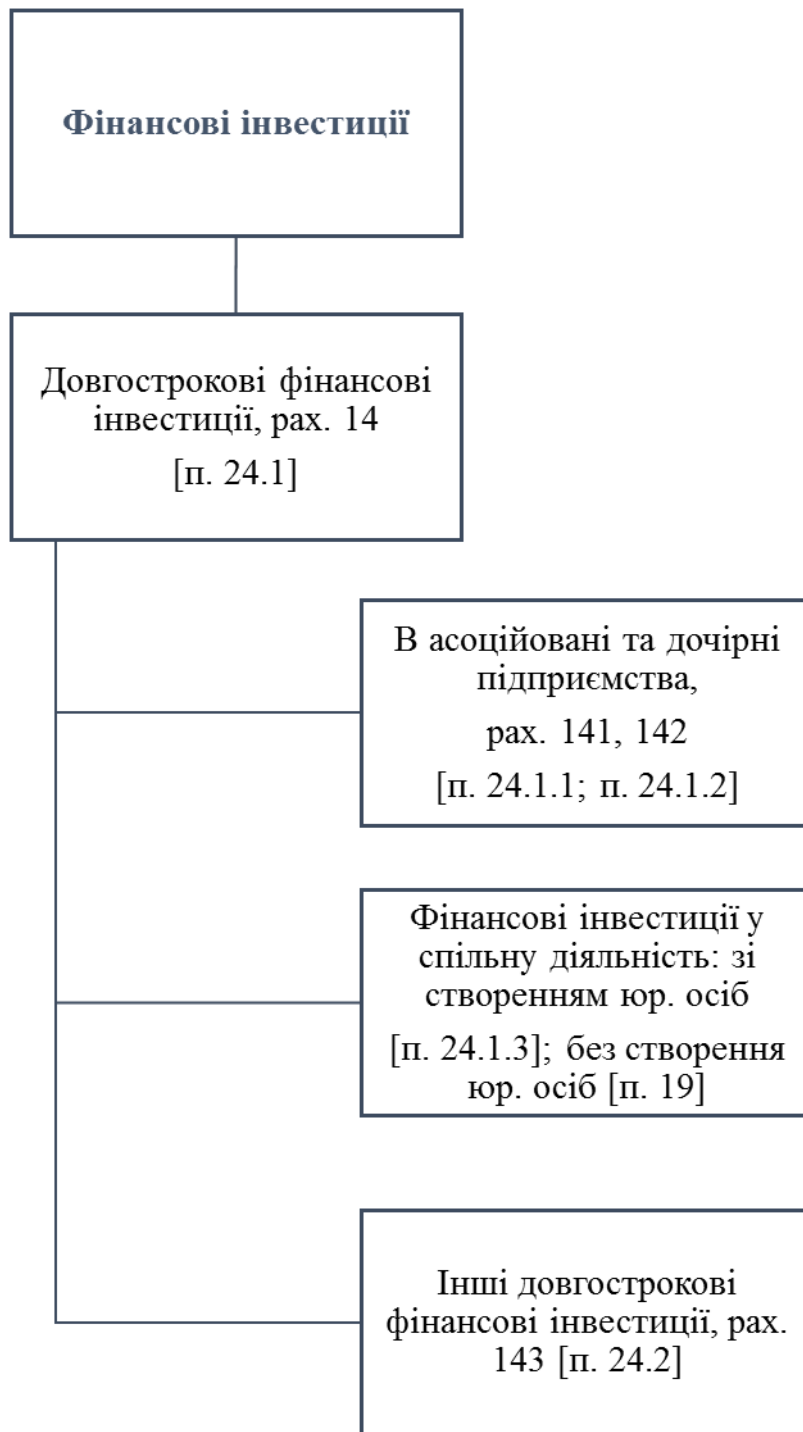

Рис. 1.3. Класифікація фінансових інвестицій в бухгалтерському обліку за П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції».

Крупка Я. розглядає це поняття, що інвестиція формується за рахунок зовнішніх джерел фінансування (інвестицій, кредитів, позик) та внутрішніх (власних оборотних коштів, що є прибутком) [10]. Згодом цей процес був перейменований у «фінансові інвестиції», що отримали детальне пояснення і практичні інструменти.

Дослідження Бузака Н.І. підтверджують, що існуюча система обліку фінансових інвестицій, яка регулюється П(С)БО 12, потребує доопрацювання. Він доводить, що вона не враховує міжнародно визнаного поділу інвестицій на боргові та корпоративні [3].

Світовий ринок інвестицій потребує строгого регулювання через нормативно-правові інструменти, як МСФЗ та МСБО, що визначають загальні принципи обліку і звітності, регламентовані П(С)БО. Тобто, міжнародні стандарти, такі як МСФЗ та МСБО, визначають основні аспекти обліку, що застосовуються при формулюванні національних стандартів.

З одного боку, інвестиції в інше підприємство є фінансовими активами або інструментами для інвестора, з іншого - на балансі підприємства-інвестора ці активи вважаються інвестиційною власністю. До таких підприємств належать асоційовані, дочірні та спільні підприємства. МСФЗ 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства» визначає асоційоване підприємство як суб'єкт господарювання, що перебуває під контролем іншого суб'єкта господарювання, наприклад, материнського підприємства. Згідно з П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», дочірнє підприємство підконтрольне материнському підприємству [16].

Аналізуючи міжнародні стандарти фінансової звітності, можна зазначити, що їх тлумачення є однаковим в усіх країнах, охоплюючи не лише самі стандарти, але й обставини їх прийняття та приклади застосування. Однак, у міжнародних стандартах не подано чіткого визначення терміну «фінансові інвестиції», що ускладнює трактування цього об'єкта обліку.

Дослідження міжнародного досвіду показують, що експерти з європейських та американських підприємств виділяють різні категорії інвестицій, в залежності від кінцевої мети їх використання, рис. 1.4.

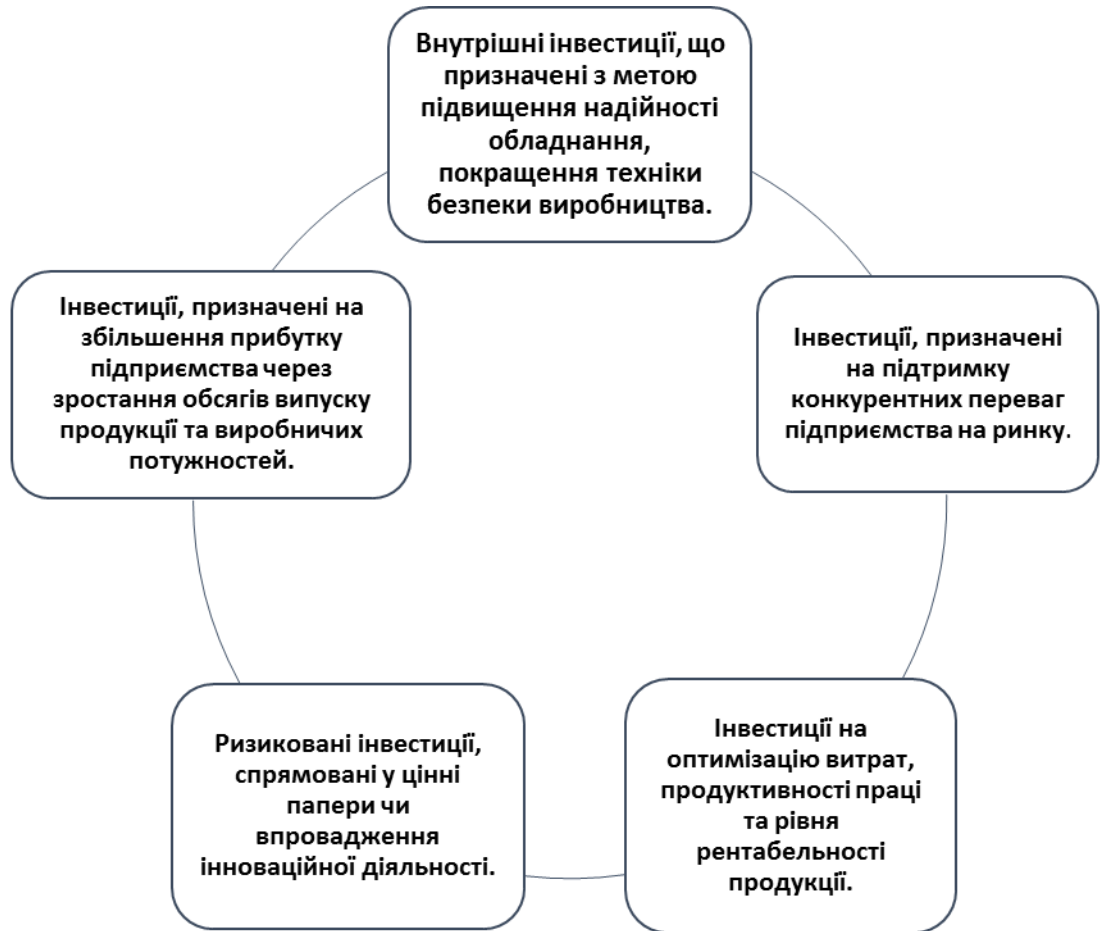

Рис. 1.4. Групи фінансових інвестицій залежно від мети.

Сучасна методика управління обліком інвестиційних процесів національних підприємств базується на загальноприйнятих міжнародних принципах бухгалтерського обліку. До основних з них належать: принцип безупинної діяльності, самостійності, нарахування, подвійного запису, реалізації, грошового вимірника, собівартості, суттєвості, обережності, періодичності та відповідальності.

Однак, між національними та міжнародними стандартами обліку фінансових інвестицій існують певні відмінності, які детально відображені в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Регулювання обліку фінансових інвестицій за національними П(С)БО та міжнародними МСФЗ і МСБО

За П(С)БО	За МСФЗ	За МСБО
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»	МСФЗ 7 інструменти: «Фінансові розкриття інформації»	МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства»
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»	МСБО 32 «Фінансові інструменти подання»:
		МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»

Структурна суперечливість національних П(С)БО полягає в тому, що вони орієнтовані на регламентацію ведення бухгалтерського обліку, а не на процес складання та подання фінансової звітності. Попри це, П(С)БО розроблені з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і не суперечать їм у ключових аспектах.

Однак головними стандартами, що регулюють це питання, є МСФЗ 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства», МСФЗ 31 «Частки в спільних підприємствах», МСФЗ 32 «Фінансові інструменти: подання» та МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: подання та оцінка». Раніше існував МСФЗ 25 «Фінансові інвестиції», але він був замінений на МСФЗ 28 та МСФЗ 31 [6].

МСФЗ 31 визначає справедливу вартість як ринкову ціну активу чи зобов'язання на дату оцінки за умови звичайної операції між учасниками ринку. Для визначення справедливої вартості необхідно:

1. Визначити конкретний актив або зобов'язання.
2. Обрати основний ринок для операції (або найсприятливіший).

3. Використовувати відповідний метод оцінки, максимально залучаючи релевантні ринкові дані.

Стандарт МСФЗ 31 передбачає три основні підходи до оцінки справедливої вартості активів [13]:

- Ринковий підхід: використання інформації про ціни та інші дані, що формуються у процесі ринкових операцій з аналогічними активами чи зобов'язаннями.
- Витратний підхід: оцінка суми, необхідної для заміщення функціональних характеристик активу.
- Доходний підхід: майбутні доходи та витрати трансформуються у дисконтовану суму. Оцінка справедливої вартості базується на очікуваній вартості майбутніх сум із застосуванням дисконтування.

У межах МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані компанії» встановлено вимоги до обліку інвестицій в асоційовані компанії [16]. Для контрактів, які регулюють обмін фінансовими інструментами, застосовується МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [19]. Виняток становлять угоди, укладені в межах очікуваної діяльності підприємства, які передбачають придбання, продаж чи використання активів за цільовим призначенням.

У міжнародних стандартах визначено базові принципи для конкретних сфер обліку, які стають основою для національних стандартів. Аналіз показує, що в міжнародній практиці існує кілька методів обліку фінансових інвестицій, тоді як в Україні їх оцінка здійснюється на дату балансу за справедливою вартістю, що ускладнює обліковий процес [11].

Особлива увага приділяється оцінці фінансових інвестицій на дату балансу, яка здійснюється за одним із трьох методів:

- Метод участі в капіталі: використовується для фінансових інвестицій в асоційовані, дочірні чи спільні підприємства. Вартість інвестицій коригується відповідно до частки інвестора в чистих активах після придбання.

- Метод ефективної ставки відсотка: застосовується до фінансових інвестицій, утримуваних до погашення, які оцінюються за амортизованою собівартістю.
- Метод собівартості (з урахуванням зменшення корисності): використовується у випадках, коли справедливу вартість інвестицій неможливо достовірно визначити.

Метод участі в капіталі, відповідно до МСБО 28, передбачає первинне визначення інвестиції за собівартістю, з подальшим коригуванням залежно від змін частки інвестора в активах об'єкта інвестування. Отримані дивіденди зменшують балансову вартість інвестиції, але не вважаються доходом. Цей метод дозволяє відобразити в декларації інвестора пропорційну частку прибутку або збитку [28].

1.3. Методика дослідження в обліку

Кваліфікаційні ознаки інвестицій виражають зміст методики їх аналізу та функціональне призначення. Фінансові інвестиції можна розглядати як вкладення коштів чи інших активів у цінні папери суб'єктів господарської діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Підприємства здійснюють фінансові інвестиції для ефективного використання тимчасово вільних коштів.

Приріст капіталу повинен компенсувати вкладені кошти, винагородити інвестора за ризик і покрити можливі втрати від інфляції у наступному періоді.

Основною метою фінансового інвестування є:

- одержання прибутку від вкладень у перспективі;
- перетворення вільних заощаджень у високоліквідні цінні папери;
- установлення офіційних відносин чи контролю над підприємством-емітентом.

Аналіз фінансових інвестицій є важливим інструментом фінансового менеджменту, що допомагає ухвалювати обґрунтовані рішення щодо використання інвестиційних коштів [26].

Довгострокові фінансові інвестиції - це активи, які підприємство утримує з метою отримання прибутку, зростання вартості капіталу або отримання інших вигод для інвестора, таких як відсотки, дивіденди тощо.

Основною метою аналізу є обґрунтування рішення інвестора щодо доцільності фінансових інвестицій.

Під час аналізу фінансових інвестицій вирішуються наступні завдання:

- визначення економічної доцільності інвестицій - перевищення результатів над вкладеними ресурсами;
- оцінка фінансових ризиків інвестування;
- пошук найефективнішої фінансової інвестиції серед альтернатив;
- формування найбільш вигідного портфеля фінансових інвестицій.

Існує два основні напрямки аналізу фінансових інвестицій:

Технічний аналіз, який фокусується на аналізі ринку цінних паперів, попиту і пропозиції на фінансові активи без урахування фундаментальних факторів. Спеціальні моделі дозволяють виявити тенденції руху ринкових цін і приймати тактичні рішення щодо купівлі-продажу цінних паперів.

Фундаментальний аналіз, що базується на оцінці стану емітента, показників активів, пасивів, дохідності та інших показників ефективності діяльності емітента. Важливою частиною є також аналіз стану корпоративного управління. Завдяки фундаментальному аналізу можна прогнозувати доходи та визначити майбутню вартість акцій, що впливає на ринкову ціну.

Інформаційна прозорість є критичним елементом для розвитку цивілізованого фондового ринку. В Україні емітенти цінних паперів зобов'язані надавати фінансову звітність та іншу важливу інформацію, яка може впливати на вартість цінних паперів та доходи. Одним із важливих принципів є безоплатне розміщення звітності в загальнодоступній базі за допомогою інтернет-технологій.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНА ОЦІНКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

2.1. Організаційно-економічна характеристика приватного сільськогосподарського підприємства Хxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx Стрийського району Львівської області

Приватне сільськогосподарське підприємство «Хxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxрозташоване в північній частині Стрийського району Львівської області. Розташування досліджуваного господарства відносно транспортних шляхів та основних місць збуту сільськогосподарської продукції є сприятливе для його економічного розвитку.

Земля досліджуваного господарства за природною родючістю, в порівняно до земель по району, відносять до IV-V категорії. Що свідчить про, необхідність затрачати більше коштів ніж його конкурентам, у яких землі з вищою родючістю.

Власник – організовує роботу агрофірми, представляє її в усіх установах, організаціях, підприємствах, має право першого підпису на фінансових документах. Метою діяльності є виробництво й реалізація сільськогосподарської продукції, надання послуг.

Проведемо аналіз виробництва сільськогосподарської продукції необхідно проводити по господарству з метою визначення внутрішніх резервів її збільшення.

Розглянемо структуру посівних площ у динаміці за три роки, що дасть можливість визначити основний напрям у рослинництві, прийнятий для господарства, рис. 2.1.

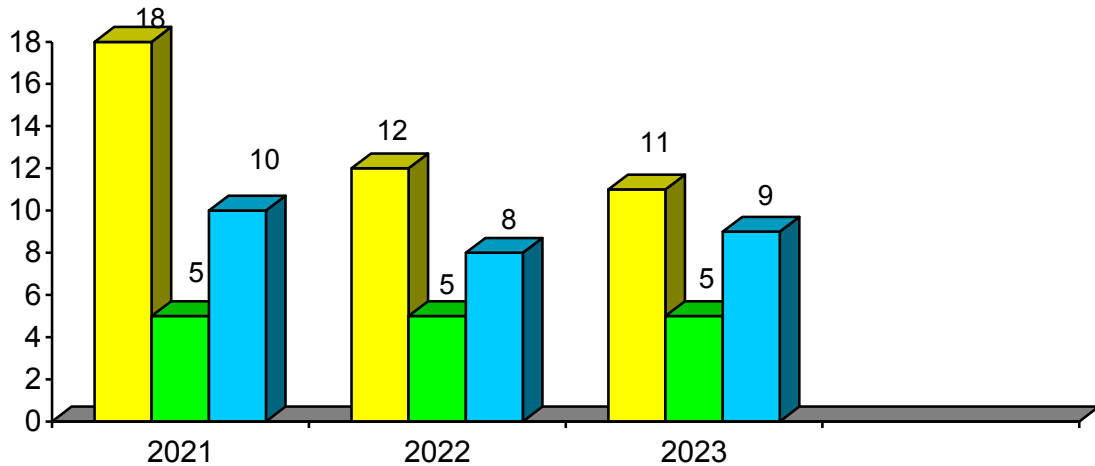
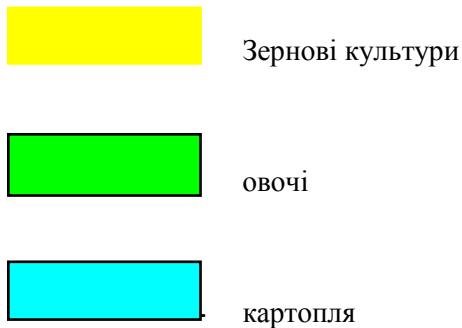

Рис. 2.1. Структура посівних площ.

Спеціалізація як суспільна форма організації виробництва – це процес виробництва однорідної продукції або виконання окремих технологічних операцій. Ці пропорції відображає структура товарної сільськогосподарської продукції, яку пропонується аналізувати як середню за кілька років (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Структура товарної продукції, 2021-2023 р.р.

Вид продукції	2021 р.		2022 р.		2023 р.		У середньому за 2021-2023 р.	
	тис. грн.	структура, %	тис. грн.	структура, %	тис. грн.	структура, %	тис. грн.	структура, %
Зернові культури	257,3	10,4	614,5	23,0	933,7	40,0	601,8	24,5
Картопля	2182,3	88,5	2022,5	75,6	1381,2	59,2	1862,0	74,6
Овочі	25,5	1,03	36,6	1,4	17,6	0,75	26,6	1,06
Разом по рослинництву	2465,1	100	2673,60	100	2332,5	100	2490,4	100

Як видно з таблиці, що найбільшу питому вагу у структурі товарної продукції займає картопля – 74,6%, на друге місце попадають зернові культури відповідно – 24,5%, і тільки інша продукція рослинництва, а саме овочі відкритого ґрунту становить 1,06%. Можна зробити висновок, що господарство спеціалізується на вирощуванні картоплі.

Приватне сільськогосподарське підприємство Хxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxналежить до типових підприємств Львівської області, яке самотужки здійснює свою діяльність, залишаючись прибутковим. У даному господарстві вирощують картоплю як вітчизняної селекції - сорти Воля, Мавка, так і закордонної. Усі процеси по вирощуванні картоплі є механізованими.

Для комплексної оцінки діяльності сільськогосподарського підприємства найбільш важливо дослідити показники ефективності його роботи.

Фінансові результати діяльності Хxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxхарактеризує показник валового і чистого прибутку. Валовий прибуток – це різниця між виручкою та собівартістю реалізованої продукції. А чистий прибуток – це показник діяльності підприємства (вже після вирахування всіх видатків й сплати податків).

Для оцінки економічної ефективності сільськогосподарського виробництва у підприємстві використовують і натуральні показники.

Важливою складовою частиною виробничих ресурсів підприємства є працівники. Загальна їх чисельність протягом останніх років відзначається тенденцією до зменшення і станом на 01.01.2024 року налічується 4 особи.

Валовий збір картоплі у 2023 р. збільшився у 2 рази, це пов'язано із зростанням урожайності картоплі, урожайність картоплі за досліджуваний період збільшилась на 52,2%. Абсолютно очевидно, що основною причиною коливання урожайності є зміна сортів, вдосконалення системи догляду за посівами і удобрення тощо.

Для загальної оцінки основних економічних показників використаємо дані табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка основних фінансово-економічних показників

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. в % до 2021 р.
Площа с.-г. угідь, га	27	25	25	-2
Середньорічна чисельність с.-г. працівників, осіб	5	5	4	80,0
Чистий дохід від реалізації продукції, робіт і послуг, тис.грн.	90,4	809,3	354,8	264,4
Собівартість реалізації с.-г. продукції, тис. грн.	-	122,0	321,3	-
Валовий прибуток, тис. грн.	-	687,3	33,5	-
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	(224,4)	474,0	677,3	-

Аналіз фінансово – господарської діяльності підприємства починається з оцінки фінансового стану за даними балансу.

В активі балансу містяться дані про розміщення капіталу, що є у розпорядженні підприємства, тобто про вкладення його в конкретне майно і матеріальні цінності, про залишки вільних грошових коштів і т.п.

Таблиця 2.3

Загальна оцінка динаміки і структури майна

Показники	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення 2023 р. до 2021 р., (+, -)
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Усього майна, в т.ч.	2084	100,00	1379	100,0	1379	100,0	-705
необоротні активи	714	34,26	903	65,48	887	64,32	173
Оборотні активи:	1370	65,74	476	34,52	492	35,68	-878
- матеріальні оборотні активи	955	45,83	196	14,21	161	11,68	-794
- грошові кошти	6	0,29	5	0,36	21	1,52	15
- кошти в рахунках	6	19,63	275	19,94	310	22,48	-99
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-

Аналізуючи дані табл. 2.3 бачимо, що у стані активів відбулися певні зміни. За досліджуваний період загальна сума майна зменшилась на 705 тис. грн. (на 33,83%). Частка необоротних активів у структурі майна підприємства

за досліджуваній період збільшилась на 24,23% (в абсолютній величині на 173 тис. грн. і склала у 2023 р. 887 тис. грн. Значну питому вагу в структурі майна підприємства займають оборотні активи. У 2023 р. вони зменшились на 878 тис. грн. (на 64,09%).

Аналіз складу оборотних активів показує, що на підприємстві відбулися зміни в їх динаміці. Так, кошти в розрахунках зменшились на 99 тис. грн., сума грошових коштів збільшилась на 15 тис. грн., матеріальні оборотні активи зменшились на 794 тис. грн. Зменшення оборотних активів, особливо в частині матеріальних оборотних активів, негативно характеризує підприємство.

Дані пасиву балансу показують, звідки взяли кошти і кому підприємство за них зобов'язане. Пасив балансу дає змогу встановити зміни в структурі власного і позикового капіталу, розмір залучених в оборот підприємства довгострокових і короткострокових позикових коштів. Фінансовий стан підприємства в багатьох випадках залежить від того, які кошти має підприємство, звідки вони взяли і куди вкладені.

Власний капітал має велике значення для самостійності і незалежності підприємства. Коли частка власного капіталу більша, то для кредиторів та інвесторів це краще, оскільки в них є впевненість щодо повернення своїх вкладень. Чим менша частка позикового, і більша – власного капіталу, тим менший фінансовий ризик. Однак, на практиці, ефективність використання позикового капіталу більша, ніж ефективність використання власного.

Джерелом формування основної частини мобільних коштів для багатьох підприємств є позичені кошти, які підлягають поверненню. Тому певна частина власних коштів підприємства повинна постійно перебувати у складі його мобільних коштів і складати власні обігові кошти.

Залежно від ситуації, може бути вигідним використовувати більше власний капітал, менше залучати позикові кошти і мати менший фінансовий ризик. А може бути більш ефективним застосування позикового капіталу і отримання більш високих доходів, але з більшим фінансовим ризиком.

В табл. 2.4 розглянемо структуру джерел коштів, що вкладені у майно

підприємства.

Таблиця 2.4

**Динаміка розмірів та структури джерел коштів, що вкладені
за 2021-2023 р.р.**

Показники	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення 2023 р. до 2021 р., (+, -)
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Усього коштів	2084	100,00	1379	100,0	1379	100,0	-705
Власний капітал	-77	- 3,69	903	65,48	887	64,32	-365
Позичені кошти	1370	100,69	476	34,52	492	35,68	-340
Кредиторська заборгованість	955	94,53	196	14,21	161	11,68	-349

Залежно від ситуації, може бути вигідним використовувати більше власний капітал, менше залучати позикові кошти і мати менший фінансовий ризик. А може бути більш ефективним застосування позикового капіталу і отримання більш високих доходів, але з більшим фінансовим ризиком.

Дані табл. показують, що зменшення фінансових ресурсів підприємства у 2023 р. порівняно з 2021 р. відбулося за рахунок зменшення власного капіталу на 365 тис. грн. та зменшення позичених коштів на 340 тис. грн. Це відбулося за рахунок того, що у господарстві за досліджуваний період зріс непокритий збиток.

Кредиторська заборгованість часто є результатом напруженого фінансового стану підприємства, оскільки через брак необхідних коштів затримується виконання різноманітних платежів. У нашому випадку спостерігаємо зменшення кредиторської заборгованості на 349 тис. грн., проте це відбувається на фоні загального скорочення діяльності.

Таким чином, від оптимального співвідношення власного і позикового капіталів, великою мірою залежить фінансовий стан підприємства. Опрацювання правильної фінансової політики є однією з основних умов ефективної діяльності досліджуваного підприємства.

2.2. Критерії обліку довгострокових фінансових інвестицій

Розвиток національної економіки України або конкретних господарських суб'єктів нерозривно пов'язаний з належним фінансуванням через внутрішні та зовнішні інвестиції. Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність», інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вносяться в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою створення прибутку або досягнення соціального ефекту. До інвестицій відносяться грошові внески, пільгові банківські вклади, паї, облігації державних позик, облігації підприємств, депозитні сертифікати, акції та інші цінні папери. Суб'єкти підприємницької діяльності можуть здійснювати фінансові інвестиції в таких формах:

- 1) Вкладення капіталу у статутні фонди спільних підприємств;
- 2) Вкладення в прибуткові види грошових інструментів;
- 3) Вкладення в прибуткові види фондових інструментів.

Інвестиціями в виробничі фонди (реальними інвестиціями) є вкладення капіталу у засоби виробництва та інвестиції, спрямовані на збільшення матеріально-технічних запасів. Серед видів реальних інвестицій виокремлюють:

- Інвестиції оновлення, що здійснюються за рахунок коштів фонду відтворення засобів праці, використаних у виробничому циклі;
- Інвестиції розширення (чисті інвестиції), які здійснюються за рахунок частини національного доходу або фонду чистого нагромадження.

Інвестиції оновлення разом із інвестиціями розширення утворюють валові інвестиції.

Іноземні інвестори мають право здійснювати інвестиції в таких формах:

- Пайова участь іноземних інвесторів у підприємствах України;
- Створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам;
- Придбання діючих підприємств;

- Придбання рухомого та нерухомого майна (земельних ділянок, будівель, обладнання, транспорту тощо).

Основні складові економічної суті інвестування - це вкладення капіталу і отримання вигоди. Між ними існує так званий інвестиційний лаг, що позначає проміжок часу між вкладенням капіталу і отриманою від цього вигодою.

Капітал на фінансовому ринку поділяється на позичковий та акціонерний. Джерело їх формування однакове — це капітал юридичних та фізичних осіб. Поділ здійснюється за ознакою функціонування капіталу в процесі фінансування.

Залежно від механізмів і інструментів, що використовуються у фінансуванні, виділяють:

- банки (фінансові установи, компанії, об'єднання);
- інвестиційні фонди (компанії з інвестиціями, інвестиційні банки, пенсійні фонди, страхові компанії, трасти);
- ринок цінних паперів (фондовий ринок);
- прямі інвестори (стратегічні та приватні інвестори).

Необхідно врахувати, що наявність значного обсягу фінансового капіталу з численними і багатофункціональними механізмами стимулює великий інтерес до його розміщення. Це означає, що весь ринок очікує на об'єкт фінансування - підприємство.

Усі ресурси, що використовуються підприємством у його діяльності, можна поділити на дві основні групи за функціональним призначенням:

1. Позичкові ресурси (кредитні засоби) - це кошти, за які підприємство повинне сплачувати щорічний відсоток, відомий як кредитна ставка.

2. Інвестиції (статутний і інший капітал) - це кошти, за використання яких підприємство виплачує дивіденди інвесторам лише у разі наявності прибутку.

Між цими двома видами капіталу є суттєві відмінності. У разі позичкових засобів підприємство зобов'язане виплачувати відсотки щорічно,

незалежно від того, чи є прибуток, тоді як у разі інвестицій дивіденди виплачуються лише за умови отримання прибутку.

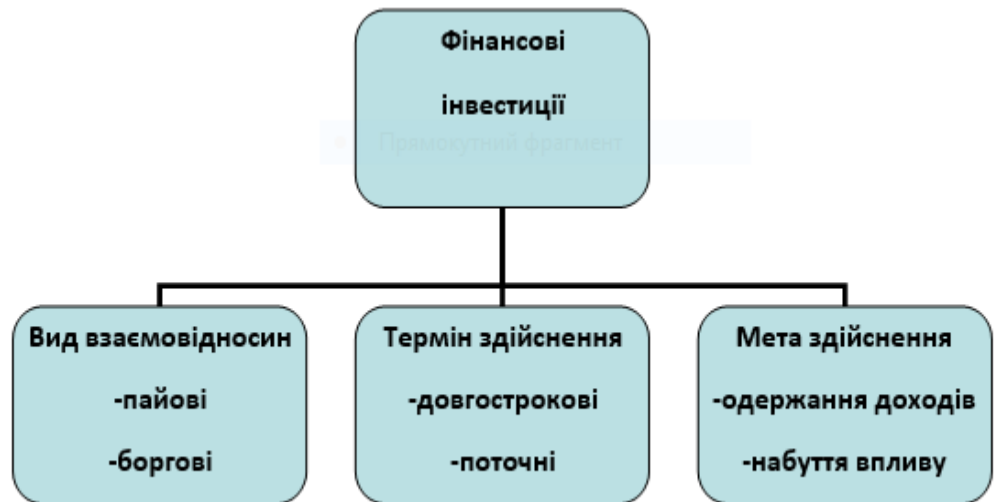
Ці розходження є важливими для керівника підприємства при прийнятті рішення щодо вибору джерела фінансування для майбутнього проекту. Якщо підприємство обирає позичкові ресурси, керівнику потрібно враховувати такі моменти:

- умови отримання кредиту;
- надання зустрічних гарантій (застава, страхування тощо);
- кредитна ставка (щорічний відсоток);
- термін надання кредиту;
- умови погашення заборгованості (відсотки та основна сума боргу).

У разі вибору інвестиційного фінансування керівнику слід звернути увагу на:

- розподіл часток учасників у статутному фонді підприємства;
- обов'язки учасників, зокрема інвестора, щодо виконання інвестиційних зобов'язань згідно з Установчим договором;
- очікування інвестора відносно майбутньої рентабельності вкладень.

Принципова відмінність між двома видами фінансування полягає в тому, що за кредитними ресурсами підприємство несе всі ризики перед кредитором. У разі невдачі проекту підприємство повинне погасити кредит разом із відсотками, а при неможливості виконати зобов'язання може втратити свою власність, яка стане заставою для кредитора. В той час як у разі використання інвестицій підприємство не несе фінансової відповідальності за невдачі в реалізації проекту всі ризики лягають на учасників інвестицій (рис. 2.2).

2.2. Критерії обліку фінансових інвестицій.

У бухгалтерії підприємства довгострокові фінансові інвестиції поділяють на: інвестиції, що належать пов'язаним сторонам за методом участі в капіталі, інші інвестиції пов'язаним сторонам та інвестиції непов'язаним сторонам.

Отже, довгострокові фінансові інвестиції - це інвестиції, що здійснюються на термін понад один рік, а також інвестиції, які не можуть бути продані чи реалізовані в будь-який момент, включаючи фінансові інвестиції, які обліковуються методом участі в капіталі інших підприємств, та інші подібні інвестиції, рис.2.3.

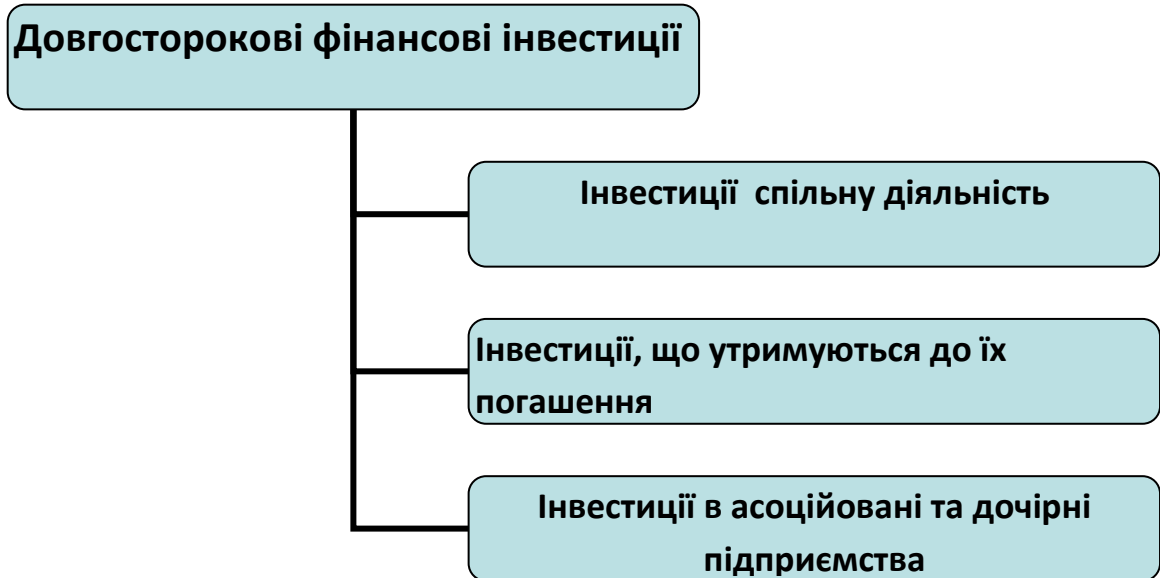

Рис. 2.3. Види довгострокових фінансових інвестицій.

Довгострокові інвестиції мають кілька характерних особливостей, серед яких основні:

1. Подвійне використання: перше - отримання додаткового доходу через використання вільних грошових коштів; друге - захист від інфляції;
2. Надання підприємцю можливості вибору серед різних інструментів інвестування, що дозволяють оцінити співвідношення між дохідністю та ризиком або між дохідністю та ліквідністю;
3. Враховуючи різноманітну інфраструктуру фінансового ринку, необхідний уважніший і детальніший моніторинг процесу фінансового інвестування.

Фінансові інвестиції передбачають використання наявного капіталу для придбання акцій, облігацій та інших цінних паперів, що випускаються підприємствами або державою. У такому випадку відбувається переміщення титулів власності, які дають право на отримання нетрудового доходу. В економічній літературі капітал у вигляді цінних паперів часто називають фондовим або фіктивним капіталом, оскільки він не є реальним багатством і не має дійсної вартості, на відміну від капіталу, вкладеного в реальний сектор економіки, наприклад, у виробництво.

У ринковій економіці найпоширенішою формою фінансових інвестицій є придбання акцій з метою отримання щорічного дивідендного доходу. За характером розпорядження акції поділяються на іменні та на пред'явника, а за розміром отримуваного доходу - на звичайні та привілейовані. Іменні акції належать певній особі, а акції на пред'явника можуть вільно купуватися та продаватися. По звичайних акціях дивіденди виплачуються в залежності від прибутку підприємства, тоді як по привілейованих акціях дивіденди визначаються фіксованим відсотком, незалежно від величини прибутку підприємства.

Вкладення підприємством вільних ресурсів (включаючи грошові кошти) в активи, не пов'язані з виробництвом товарів, робіт чи послуг, а також створенням об'єктів тривалого користування, називаються фінансовими вкладеннями.

Фінансові вкладення здійснюються з метою:

1. Отримання сталого доходу. Більшість інвесторів, купуючи акції підприємства, роблять це для отримання прибутку, який складається з двох елементів:

- доходу у вигляді дивідендів, отриманих протягом інвестиційного періоду;
- зростання ринкової вартості акцій, що перебувають у власності інвестора. Інвестори зацікавлені у розширенні підприємства, що, в кінцевому підсумку, веде до збільшення вартості акцій.

У будь-якої юридичної особи, зайнятої в сфері матеріального виробництва або торгівлі, вкладення ресурсів з метою отримання доходу вважаються фінансовими вкладеннями. Однак для організацій, що працюють у фінансовій сфері та є професійними учасниками ринку цінних паперів, фінансові вкладення не є вилученням ресурсів, а робота з цінними паперами є частиною їх основної діяльності, зокрема посередницької.

2. Збільшення впливу на діяльність підприємства. Інвестор може впливати на підприємство, що інвестується, і навіть контролювати його

виробничу чи фінансову діяльність. Підприємства, де одна сторона має можливість контролювати іншу або суттєво впливати на прийняття фінансових і оперативних рішень, називаються пов'язаними сторонами.

3. Отримання податкових пільг. Існують випадки, коли інвестиції дозволяють інвестору скористатися податковими пільгами.

Довгострокова фінансові інвестиція є активом, що утримується з метою:

- ◆ отримання доходів (прибутку) у вигляді дивідендів або відсотків;
- ◆ налагодження вигідних відносин з іншими підприємствами (участь в управлінні чи контроль за діяльністю); отримання майбутніх вигод від зростання вартості здійснених інвестицій.

За видами можна поділити на:

- ◆ внески до статутного капіталу інших підприємств, включаючи дочірні та залежні підприємства;
- ◆ придбання цінних паперів інших емітентів;
- ◆ надання позик іншим особам (юридичним чи фізичним);
- ◆ внески на депозити в банки.

Таким чином, до фінансових інвестицій відносяться: внески в статутні фонди підприємств (за винятком акціонерних товариств), акції, облігації, інвестиційні та депозитні сертифікати, векселі та інші цінні папери.

Цінний папір - це документ, що підтверджує майнове право або зобов'язання позики власника документа щодо особи, яка його випустила. Згідно з Законом “Про цінні папери та фондову біржу” до цінних паперів належать: акції, облігації внутрішніх та зовнішніх державних позик, облігації місцевих позик, облігації підприємств, казначейські зобов'язання республіки, ощадні сертифікати, інвестиційні сертифікати, векселі, приватизаційні папери.

Основні види цінних паперів включають акції, облігації, інвестиційні сертифікати, векселі, депозитні сертифікати тощо. Інвестиційні цінні папери діляться на пайові, боргові та похідні.

Акція - це цінний папір, що надає її власнику право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів і можливість участі в управлінні компанією. Акція є безстроковим документом, що існує стільки, скільки існує саме товариство. Вона є доказом внеску до статутного капіталу підприємства.

Основна мета інвестора, який купує акції, полягає в отриманні доходу та участі в управлінні компанією, що здійснюється пропорційно кількості придбаних акцій.

Акціонери отримують дивіденди з чистого прибутку компанії після того, як сплачені всі борги та відрахування. Акції можуть бути іменними або на пред'явника. У випадку іменних акцій, ім'я власника обов'язково реєструється у відповідному реєстрі, який веде сам емітент або уповноважена особа. У випадку акцій на пред'явника реєстрація не потрібна, і досить фактичного володіння для підтвердження прав на акції. Такі акції можуть бути як паперовими, так і електронними. Вони повинні бути обов'язково оплачені власником.

Акції поділяються на звичайні (прості) і привілейовані, в залежності від умов отримання доходу та можливості участі в управлінні компанією.

Звичайна акція підтверджує:

а) право власника на участь в управлінні справами акціонерного товариства;

б) право на отримання дивідендів, які не є гарантованими та не мають фіксованого розміру;

в) право на частину майна, яке залишається після ліквідації акціонерного товариства.

Привілейована акція надає:

а) право на отримання дивідендів із фіксованим відсотком, які виплачуються незалежно від результатів діяльності акціонерного товариства;

б) переважне право на першочергове отримання дивідендів і участь у розподілі майна акціонерного товариства під час його ліквідації (якщо це зазначено умовами випуску акцій).

Облігація — це борговий цінний папір, який відображає боргові відносини між власником облігації та емітентом і підтверджує зобов'язання емітента повернути номінальну вартість облігації в узгоджений термін, а також виплачувати визначений відсоток (винагороду). Відносини між сторонами розглядаються як позика.

Облігація засвідчує:

а) право на отримання в фіксований термін її номінальної вартості або іншого майнового еквівалента;

б) право на отримання фіксованого відсотка від номінальної вартості облігації.

Акція та облігація належать до різних видів цінних паперів. Акція надає право на власність, а облігація — на позику. Власник акції бере участь в управлінні (це стосується лише звичайних акцій), а власник облігації такого права не має. Власник облігації отримує гарантований стабільний дохід (у вигляді фіксованого відсотка), тоді як дивіденди по акціях можуть бути як великими, так і малими або навіть не виплачуватися. Акції пов'язані з більшим ризиком, але можуть забезпечити вищий прибуток. Облігації мають вищу надійність, але й менший дохід.

Для обліку, аналізу й планування фінансові інвестиції поділяються за різними ознаками.

Поділ інвестицій на довгострокові та поточні не має чітко визначених законодавчих критеріїв, але це розмежування важливе, оскільки ці інвестиції по-різному відображаються в обліку та звітності. Необхідно керуватися пунктами НП(С)БО 1, де в балансі за рядком "Довгострокові фінансові інвестиції" відображаються інвестиції, термін яких перевищує один рік, а також ті, що не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент.

Довгострокові інвестиції поділяються на:

- Інвестиції, що утримуються підприємством до їх погашення - це вкладення, які підприємство планує утримувати до їхнього завершення, наприклад, облігації, що підлягають погашенню.
- Інвестиції в асоційовані та дочірні підприємства - це вкладення в інші підприємства, в яких підприємство має значний вплив або контроль.
- Інвестиції в спільну діяльність зі створенням юридичної особи контрольними учасниками - це вкладення в спільні підприємства, які створюються між кількома підприємствами і є окремими юридичними особами.
- Інші фінансові інвестиції - це інвестиції, які не підпадають під попередні категорії, але мають довгостроковий характер.
- Засвідчують право власності підприємства на частку в статутному капіталі емітента корпоративних прав, тобто інвестиції надають підприємству право володіння певною часткою акцій або часткою у статутному капіталі іншого підприємства.
- Виступають у вигляді пайових цінних паперів (акцій) або внесків до статутного капіталу інших підприємств — це інвестиції в акції, що дають право на участь у корпоративних правах компанії.
- Мають необмежений термін обігу - ці інвестиції можуть утримуватися підприємством на невизначений час, доки не буде прийняте рішення про їх продаж чи інше розпорядження.
- Утримуються для отримання доходу за рахунок дивідендів або придбані з метою перепродажу чи отримання доходу через зростання ринкової вартості інвестицій.

Залежно від виду цінних паперів, фінансові інвестиції можна поділити на пайові та боргові:

- Пайові фінансові інвестиції надають право власності, тобто це акції та інші фінансові інструменти, що дають право на частку в компанії.

- Боргові фінансові інвестиції не дають права власності, а є формою позики (наприклад, облігації, які надають право на отримання фіксованого відсотка та повернення основної суми)

2.3. Синтетичний та аналітичний облік довгострокових фінансових інвестицій:

Інформація про наявність і рух довгострокових інвестицій, таких як вклади у цінні папери інших підприємств, облігації державних і місцевих позик, статутний капітал підприємства, узагальнюється на рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції». Особливістю довгострокових інвестицій є те, що їх не можна вільно реалізувати в будь-який момент.

Цей рахунок включає три субрахунки: 1 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»; «Інші інвестиції пов'язаним сторонам»; 3 «Інвестиції непов'язаним сторонам», рис.2.4.

Рис. 2.4. Схема рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції».

У дебеті рахунка 14 відображається вартість довгострокових інвестицій, а в кредиті — їх вибуття (списання) або зменшення вартості, а також отримання дивідендів від інвестицій, якщо облік ведеться за методом участі в капіталі, табл. 2.5.

Таблиця 2.5.

Основні проведення по рахунку 14 "Довгострокові фінансові Інвестиції"

За Дт	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	За Кт	
<u>З кредитом рахунків</u>		<u>З дебетом рахунків</u>	
18 Відображено погашення довгострокової заборгованості цінними паперами або у вигляді передачі відповідної частки статутного капіталу		30 Відображено повернення інвестицій	
31 Відображено внесок до статутного фонду коштами		35 Переведено довгострокові фінансові інвестиції до розгляду поточних	
35 Переведено поточні фінансові інвестиції до розгляду довгострокових		37 Показано нараховані дивіденди за інвестиціями в асоційоване підприємство	
377 Відображено погашення дебіторської заборгованості довгостроковими інвестиціями		60 Передано інвестиції в рахунок погашення короткострокової позики	
50 Інвестовано грошові кошти в підприємство за за рахунок отриманої довгострокової позики (крім кредитів)		97 Відображено витрати, пов'язані з реалізацією, фінансових інвестицій, необоротних активів, також результат уцінки інвестицій	

Особливістю довгострокових інвестицій є те, що їх не можна вільно реалізувати в будь-який момент.

По дебету рахунка 141 відображають суму, яку становлять частку інвестора у капіталі підприємства - пов'язаної сторони у кореспонденції з рахунками обліку коштів, доходів і розрахунків, табл. 2.6

Доходи, отримані від участі в капіталі асоційованих підприємств, спільної діяльності та дочірніх підприємств, фіксуються записом:

- Дебет 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» (відповідно до субрахунків 141, 142, 143);
- Кредит 72 «Доход від участі в капіталі» (відповідно до субрахунків 721, 722, 723).

Однак інвестиційна діяльність охоплює більш широкий спектр операцій, ніж лише «участь підприємства в капіталі». Вона включає придбання та продаж

довгострокових (необоротних) активів і короткострокових (оборотних) фінансових активів, що не є еквівалентами грошових коштів. Це включає вартість придбаних основних засобів, необоротних та нематеріальних активів, надання позик іншим підприємствам, а також надходження коштів від фінансових інвестицій, таких як дивіденди та проценти.

Таблиця 2.6

Типова кореспонденція за дебетом рахунка 141 “Інвестиції пов’язаним сторонам за методом участі в капіталі”

№	Зміст операцій	Дебет	Кредит
1	Придбання контрольного (блокувального) пакета акцій за кошти, або спрямування інвестицій в спільне підприємство у грошовій формі, достатніх, щоб справляти істотний вплив на його діяльність	141	311
2	Збільшення частки інвестора в капіталі об’єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого вкладеного капіталу	141	421
3	Збільшення частки інвестора в капіталі об’єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого вкладеного капіталу	141	422
4	Збільшення частки інвестора в капіталі об’єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період суми дооцінки активів, що належать об’єкту інвестування	141	423
5	Збільшення частки інвестора в капіталі об’єкта інвестування в частині, еквівалентній вартості безоплатно отриманих необоротних активів	141	424
6	Збільшення частки інвестора в капіталі об’єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого додаткового капіталу	141	425
7	Витрати на оплату послуг сторонніх організацій, якими супроводжується придбання контрольного або блокувального пакета акцій, додаються до вартості інвестицій	141	685
8	Частка чистого прибутку асоційованого підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій	141	721
9	Частка чистого прибутку спільного підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій	141	722
10	Частка чистого прибутку дочірнього підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій	141	723
11	До наявного пакета акцій іншого підприємства, придбавається ще певна кількість акцій цього самого підприємства достатня для того, щоб в сумі ці інвестиції були блокувальним пакетом. Таким чином, об’єкт інвестування перетворюється з непов’язаної сторони на пов’язану	141	143

Інвестовані кошти в акції асоційованого підприємства відображають такою бухгалтерською проводкою:

Дт 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»

Кт 31 «Рахунки в банках».

Отриманий дохід (в сумі збільшення частки інвесторів у капіталі) від інвестицій в асоційоване підприємство в обліку відображають такою бухгалтерською проводкою:

Дт 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»

Кт 721 «Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства».

Нарахування дивідендів за інвестиціями в наведеному вище прикладі оформляють такою бухгалтерською проводкою:

Дт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»

Кт 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі».

Довгострокові інвестиції, як правило, враховуються в обліку за собівартістю при зарахуванні на баланс. Оцінка на дату балансу здійснюється за принципом нижчої вартості для довгострокових інвестицій у ринкові акції. Оцінка кожної окремої інвестиції проводиться за базовим підходом. Якщо вартість конкретної інвестиції знижується (окрім тимчасового зниження), її балансова вартість зменшується, а сума уцінки списується на витрати звітного періоду. Балансова вартість інвестиції оцінюється на основі справедливої вартості на дату переоцінки. Результат переоцінки для поточних інвестицій відображається у фінансових результатах періоду, а для довгострокових - у власному капіталі. Бухгалтерський облік фінансових інвестицій здійснюється відповідно до методів їх обліку.

Порядок облікових записів для надходження фінансових інвестицій залежить від джерела їх надходження. Підприємства можуть здійснювати придбання фінансових інвестицій (цінних паперів), отримувати їх як внески до

статутного капіталу або в рахунок погашення заборгованості. Облік переоцінки фінансових інвестицій здійснюється залежно від того, яким чином інвестиції оцінюються на дату балансу.

Довгострокові фінансові інвестиції в боргові цінні папери, що утримуються до погашення, обліковуються за амортизованою собівартістю. Це означає, що їх вартість на дату балансу визначається як собівартість, збільшена на суму накопиченої амортизації дисконту або зменшена на суму накопиченої амортизації премії.

- Дисконт - це сума, на яку вартість погашення боргових цінних паперів перевищує їх собівартість.
- Премія - це сума, на яку собівартість боргових цінних паперів перевищує їх вартість.

Амортизація дисконту чи премії здійснюється за методом ефективної ставки відсотка, що дозволяє рівномірно розподіляти ці суми протягом періоду з моменту придбання боргових цінних паперів до їх погашення.

Цей процес відображається в бухгалтерському обліку для коректного визначення вартості інвестицій на момент складання балансу, а також надає інформацію про амортизацію, яка відображає зміни вартості фінансових інструментів в обліку.

Згідно з П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції», для інвестицій, у яких неможливо достовірно визначити справедливую вартість, враховується зменшення їх корисності. Згідно з методологічними підходами оцінки фінансових інвестицій, зменшенням корисності є втрати економічного ефекту, що визначаються як різниця між балансовою вартістю інвестиції та очікуваним доходом, який інвестор отримуватиме протягом періоду володіння інвестицією. Таким чином, втрати від зменшення корисності фінансових інвестицій повинні визнаватися як інші витрати з одночасним зменшенням їх балансової вартості.

Надходження фінансових інвестицій, придбаних у кредит або з оплатою за готівку, відображається відповідно до записів, наведених у табл. 2.7

**Типова кореспонденція за дебетом субрахунка 142 "Інші інвестиції
пов'язаним сторонам"**

№	Зміст операцій	Дебет	Кредит
1	Придбання довгострокових боргових цінних паперів або надання довгострокової грошової позики за договором позики	142	311
2	Включення до первісної вартості фінансових інвестицій податків або обов'язкових платежів, обкладенням якими супроводжується придбання цінних паперів або укладення договорів позики. Проведення можливе лише у випадках, коли ці податки та платежі не підлягають відшкодуванню	142	64
3	Нарахування амортизації дисконту (на балансі утримувача облігацій), зарахування збільшеної таким чином вартості цінних паперів до складу фінансових доходів	142	733

У разі, коли оплата за придбані фінансові інвестиції здійснюється через передачу матеріальних цінностей, бухгалтерські записи залежать від виду цих матеріальних цінностей. Наприклад, якщо розрахунки проводяться матеріалами, паливом, запасними частинами тощо, то записи робляться в дебет відповідних рахунків, а в кредит рахунка 712 "Дохід від реалізації інших оборотних активів".

Облік переоцінки фінансових інвестицій залежить від того, яка оцінка використовується для обліку інвестицій на дату складання балансу. Якщо інвестиції обліковуються за справедливою вартістю, переоцінка здійснюється через наступні бухгалтерські записи:

- Д-т 14 "Довгострокові фінансові інвестиції"
- К-т 746 "Інші доходи від звичайної діяльності" - віднесення суми дооцінки до інших доходів за інвестиціями

У разі зниження справедливої вартості інвестицій:

- Д-т 975 "Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій"
- К-т 14 "Довгострокові фінансові інвестиції" — перенесення різниці між первісною та справедливою вартістю на витрати іншої діяльності за інвестиціями

Списання цих витрат на фінансові результати здійснюється наступним записом:

- Д-т 793 "Результат іншої звичайної діяльності"
- К-т 975 "Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій"

Коли на дату складання балансу ринкова вартість інвестиції перевищує її первісну або попередню балансову вартість, ця різниця враховується як інші доходи, що призводить до збільшення вартості інвестиції. У бухгалтерському обліку переоцінка відображається наступними записами:

Д-т 143 "Інвестиції непов'язаним сторонам"
К-т 746 "Інші доходи від звичайної діяльності"

Для списання цих доходів на фінансові результати використовуються такі проводки:

Д-т 746 "Інші доходи від звичайної діяльності"
К-т 793 "Результат іншої звичайної діяльності"

Переоцінка фактично відображає нарахування нереалізованого прибутку або збитку від операцій з фінансовими інвестиціями, що являє собою суму прибутку або збитку, яку інвестор міг би отримати, якщо б здійснив продаж інвестиції на дату балансу.

Фінансові інвестиції, які підприємство планує утримувати до погашення, відображаються в звітності за амортизованою собівартістю.

Відсотки за інвестиціями, що обліковуються за справедливою вартістю або амортизованою собівартістю, відображаються у обліку відповідно до таких записів.

Погашення фінансових інвестицій за їх номінальною вартістю в бухгалтерському обліку відображається таким чином:

- Дебетується рахунок грошових коштів (наприклад, рахунок 30 "Касові операції" або 31 "Рахунки в банках").
- Кредитується рахунок 14 "Довгострокові фінансові інвестиції".

Цей запис фіксує погашення інвестиції та переведення її вартості у грошові кошти.

У фінансових звітах застосовуються різні методи оцінки, які можуть комбінуватися в залежності від виду фінансових інвестицій, що регулюється П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції». Оцінка довгострокових фінансових інвестицій проводиться в двох випадках: при їх безпосередньому придбанні та при складанні фінансової звітності. Оцінка при придбанні називається первісною, а оцінка, яка проводиться для складання фінансової звітності, визначається як оцінка на дату балансу.

При придбанні довгострокових фінансових інвестицій їх оцінка і відображення в обліку відбувається за собівартістю, яка визначається на основі активів, що передаються в обмін.

Собівартість таких інвестицій включає наступні компоненти:

- ціна придбання;
- можливі комісії та винагороди фінансовим посередникам;
- податки, збори та обов'язкові платежі, що виникають у процесі придбання;
- мита, сплачені під час оформлення (наприклад, реєстрація договорів);
- інші додаткові витрати.

Ці витрати виникають у підприємств, якщо фінансові інвестиції вони придбають за грошові кошти. Однак існує ймовірність, що фінансові інвестиції на підприємство можуть надходити шляхом обміну на цінні папери власної емісії або інші активи. У такому випадку, згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», собівартість фінансових інвестицій визначається через справедливую вартість цінних паперів або активів, що обмінюються.

Згідно з пунктом 4 П (С) БО 19, «справедлива вартість» – це сума, за яку актив або зобов'язання може бути обміняно або сплачено в результаті операції між поінформованими, зацікавленими та незалежними сторонами. На практиці справедливую вартість часто ототожнюють з ринковою вартістю інвестицій — сумою, яку можна отримати від їх продажу на активному ринку. Якщо

справедливу вартість фінансових інвестицій не можна точно визначити, їх відображають на дату балансу за собівартістю з урахуванням зменшення їх корисності.

Згідно з пунктом 4 П (С) БО 7 «Основні засоби», «зменшення корисності» означає втрату економічної вигоди, що виникає, коли залишкова вартість активу перевищує суму очікуваного відшкодування. Важливо зазначити, що справедлива вартість може бути як вищою, так і нижчою за собівартість, що призводить до необхідності переоцінки фінансових інвестицій. Якщо підприємство має частку акцій в кількох інших компаніях, ці акції вважаються частиною інвестиційного портфеля короткострокових цінних паперів. Якщо ж підприємство володіє поточними борговими зобов'язаннями, це визначається як портфель боргових зобов'язань. Зміна ринкової вартості зазвичай призводить до переоцінки саме портфеля, а не окремої інвестиції.

Для оцінки фінансових інвестицій на дату балансу, щоб правильно відобразити їх у фінансовій звітності, можна застосувати один із трьох методів:

1. Оцінка за справедливою вартістю;
2. Оцінка за амортизованою собівартістю фінансових інвестицій;
3. Оцінка за методом участі в капіталі.

У випадку володіння борговими інвестиціями (наприклад, облігаціями), для їх оцінки на дату балансу застосовується метод амортизованої собівартості.

Інвестиції, які утримуються для перепродажу, необхідно переоцінювати на дату балансу окремо для кожної інвестиції на основі їх справедливої вартості.

Порядок оцінки фінансових інвестицій за справедливою вартістю описаний в пунктах 8 та 9 Положення (стандарту) 12 «Фінансові інвестиції». Суть методу полягає в тому, що для оцінки фінансової інвестиції на дату балансу використовується сума, яка відповідає вартості, за якою можливо здійснити її реалізацію в результаті угоди між поінформованими, зацікавленими та незалежними сторонами.

Метод оцінки за справедливою вартістю застосовується для інвестицій, придбаних і утримуваних виключно для подальшого продажу.

Порядок оцінки фінансових інвестицій за амортизованою собівартістю визначений в пункті 10 того ж Положення. Суть цього методу полягає в тому, що різниця між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій (дисконт або премія при придбанні) амортизується протягом періоду від придбання до погашення за допомогою методу ефективної ставки відсотка. Амортизована собівартість інвестиції розраховується шляхом додавання вартості вкладень на попередню дату та суми амортизації дисконту (премії) за звітний період.

Суть амортизації премій полягає в тому, що їхня сума повинна бути рівномірно розподілена на весь період утримання інвестиції. Це забезпечує покриття відсоткових витрат для інвестора. В результаті амортизації премій на дату погашення інвестиції її поточна вартість повинна дорівнювати номінальній, а сума премії досягти нульового значення.

Амортизація дисконту передбачає розподіл його суми на весь період утримання інвестиції, що, в свою чергу, збільшує витрати на сплату відсотків інвесторам. Такий підхід дозволяє забезпечити, щоб на дату погашення інвестиції її поточна вартість відповідала номінальній, а сума дисконту зменшувалася до нуля. Цей метод використовується для оцінки фінансових інвестицій, які підприємство утримує до їх погашення.

Метод оцінки фінансових інвестицій за методом участі в капіталі визначається пунктами 11-14 Положення (стандарту) «Фінансові інвестиції». Це нововведення в бухгалтерському обліку, що виникло завдяки впровадженню національних стандартів. Суть методу полягає в тому, що балансова вартість інвестицій змінюється пропорційно змінам частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування. Якщо частка капіталу інвестора зменшується більше, ніж відповідна стаття власного капіталу, то різниця коригується через нерозподілений прибуток або непокритий збиток.

Метод участі в капіталі передбачає таке: при зміні величини власного капіталу об'єкта інвестування, відповідно, коригується і вартість фінансових інвестицій на балансі підприємства-інвестора. Відповідно до пункту 11 Положення (стандарту) 12 «Фінансові інвестиції», за цим методом оцінюються такі фінансові інвестиції:

- в асоційовані підприємства (де інвестор має 25% акцій або голосів і які не є дочірніми чи спільними підприємствами інвестора);
- у дочірні підприємства (де частка акцій або голосів перевищує 25% статутного капіталу);
- у спільні підприємства з юридичною особою.

Оцінка за методом участі в капіталі здійснюється на останній день місяця, коли об'єкт інвестування відповідає вимогам для визнання асоційованим чи дочірнім підприємством. Застосування методу припиняється з кінця місяця, коли об'єкт інвестування перестає відповідати цим вимогам.

Згідно з пунктом 17 Положення (стандарту) 12 «Фінансові інвестиції», цей метод не використовується, якщо фінансові інвестиції лише формально відповідають вимогам, що свідчать про контроль або вплив з боку інвестора. Це стосується, зокрема, інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства, коли:

- інвестиції призначені для продажу протягом 12 місяців з моменту придбання;
- об'єкт інвестування має обмеження, які ускладнюють передачу коштів інвестору на термін більше ніж 12 місяців.

У таких випадках ці інвестиції обліковуються та оцінюються за справедливою вартістю на дату балансу.

Інвестиції в спільну діяльність без створення юридичної особи на дату балансу відображаються підприємством за методом, що передбачає розподіл результатів цієї діяльності між учасниками пропорційно до рівня контролю кожного. Цей порядок регулюється пунктами 19 і 20 Положення (стандарту) 12 «Фінансові інвестиції».

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ДОВГОТОВОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

3.1. Оптимізація обліково-економічної інформації щодо довгострокових фінансових інвестицій

Україна, обираючи напрями розвитку ринкової економіки, має приділяти більше уваги реальним інвестиціям. Вони відіграють ключову роль у розширенні відтворення основних засобів підприємств, сприяючи підвищенню гнучкості та ефективності виробничо-фінансової діяльності бізнес-структур. Інвестування в реальні активи вважається найрезультативнішим інструментом для досягнення підприємствами швидкого розвитку та диверсифікації відповідно до обраної економічної стратегії.

Управління інвестиційними процесами на підприємстві передбачає використання комплексу методів, підходів та навичок, спрямованих на прийняття управлінських рішень і їх ефективну реалізацію. Це охоплює планування, організацію, координацію та контроль, що забезпечують успішне впровадження інвестиційних проєктів.

Інвестиції є складним і багатозначним поняттям, яке може бути важким для реалізації в практиці.

Фінансові інвестиції можуть бути спрямовані як в окремий актив (наприклад, акції конкретної компанії), так і в портфель активів. У випадку останнього, такі інвестиції називаються портфельними (рис. 3.1). Фінансові інвестиції служать джерелом додаткового прибутку, зростання капіталу або отримання інших вигод для інвестора, оскільки є фінансовими активами або інструментами.

Інвестиції на підприємстві			
Інвестиції на розвиток		Портфельні інвестиції	
Виробництво	Невиробничі сфери	Вкладення в активи інших підприємств	Придбання цінних паперів
Реконструкція і технічне переоснащення	Спорудження спортивних та оздоровчих об'єктів	Придбання облігацій	Вкладення в активи фінансово-кредитних підприємств
Модернізація продукції та нових ресурсів	Житлове виробництво	На придбання акцій інших комерційних організацій	Вкладення в активи підприємств-виробників
Розширення виробництва	Поліпшення умов праці та підвищення рівня техніки безпеки	Придбання інших цінних паперів	Вкладення в активи інших комерційних організацій
Інвестиції на нове будівництво та випуск нової продукції			

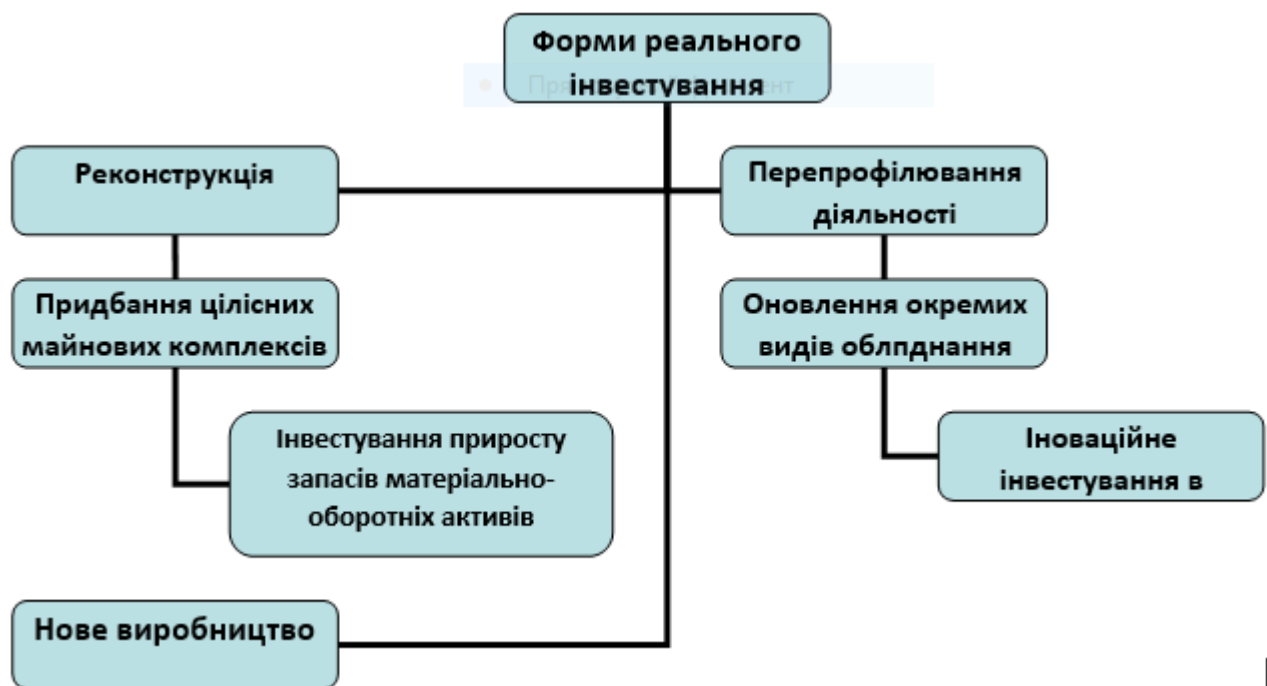
Рис. 3.1. Сучасна структура схема інвестиції для розвитку підприємства.

У багатьох компаніях власні інвестиції займають провідне місце серед форм інвестиційної діяльності. Виходячи з економічних потреб, така діяльність має низку характерних особливостей:

- стратегічний розвиток підприємства базується на впровадженні інвестиційних проектів, що сприяють успішному проникненню на нові ринки, збільшенню операційних активів та ефективності їх використання, а також зростанню ринкової вартості підприємства;
- тісна взаємодія з операційною діяльністю, що обумовлена потребою у збільшенні обсягів виробництва та реалізації продукції;
- здатність забезпечувати вищу норму прибутку порівняно з фінансовими інвестиціями;

- створення стійкого чистого грошового потоку, навіть за умов низької рентабельності операційної діяльності;
- високі ризики морального старіння активів через швидкі темпи науково-технічного прогресу у галузі;
- значний захист від інфляційних процесів;
- обмежена ліквідність через вузьке цільове спрямування інвестиційних проєктів.

Реальні інвестиції підприємств можуть здійснюватися у різних формах, які представлені на (рис. 3.2).

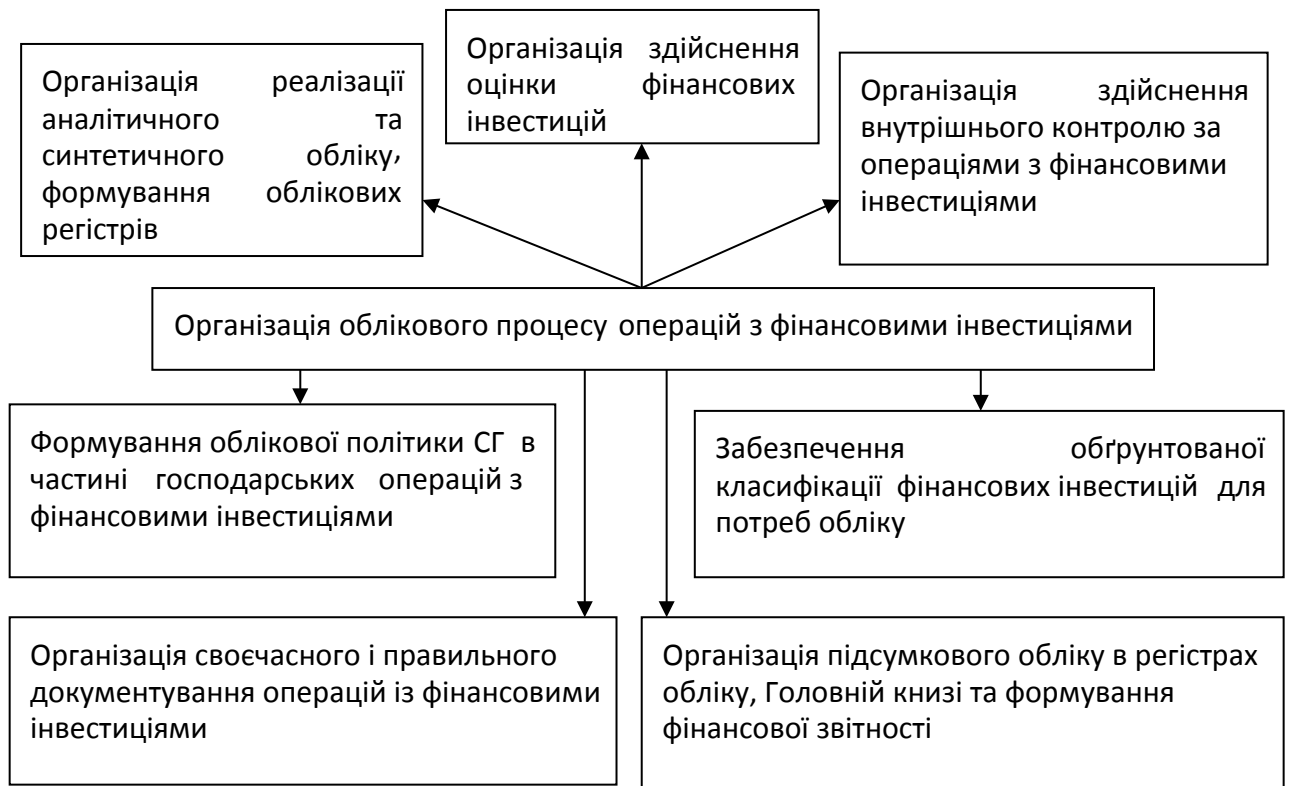

Рис. 3.2. Основні форми реального інвестування.

Відповідно до цих факторів інвестиції поділяються на довгострокові та поточні, для яких використовуються різні синтетичні рахунки та субрахунки.

Організація обліку довгострокових фінансових інвестицій повинна охоплювати всі етапи - від первинної реєстрації економічної інформації до складання звітності. Основними чинниками, що впливають на облік фінансових інвестицій, є їх термін і можливість реалізації в будь-який час.

Проблеми обліку довгострокових фінансових інвестицій змусили науковців шукати шляхи вдосконалення первинного, синтетичного та аналітичного обліку таких інвестицій у сучасному підприємствах, рис. 3.3.

Рис. 3.3. Основні складові організації облікового процесу стосовно операцій з довгостроковими фінансовими інвестиціями.

Ця проблема виникає й через невідповідність норм НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та міжнародного стандарту МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка».

Інформацію про фінансові інвестиції підприємства, розраховану за методом участі в капіталі, слід відобразити в балансі більш детально. Це передбачає збільшення частки активів і зобов'язань, а також включення їх до чистої вартості капіталу (чистих активів) у валюті підприємства. Такий підхід дозволяє точніше відобразити структуру капіталу, що був інвестований, і сприяє прийняттю більш ефективних економічних рішень.

Для більш точного відображення корпоративних фінансових інвестицій ми пропонуємо внести зміни до чинного Плану рахунків бухгалтерського обліку (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Рекомендована система субрахунків з обліку довгострокових фінансових інвестицій

Код	Діюча система рахунків	Код	Запропонована система субрахунків
141	Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі	141	Корпоративні фінансові інвестиції за методом обліку участі в капіталі
142	Інші інвестиції пов'язаним сторонам	142	Інші корпоративні фінансові інвестиції
143	Інвестиції не пов'язаним сторонам	143	Боргові фінансові інвестиції

Завдяки цьому уточненню інформація, представлена в балансі, стає більш прозорою і інформативною, що допомагає кращому управлінню фінансовими ресурсами та підтримці ефективної інвестиційної політики (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Вдосконалена форма № 1 «Баланс» (рядки 1030-1035)

Довгострокові фінансові інвестиції:	Код рядка
Боргові фінансові інвестиції	1030
Корпоративні фінансові інвестиції:	1031
– які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1032
– частка в активах	1033
– частка в зобов'язаннях	1034
– інші фінансові інвестиції в корпоративні права	1035

Методи вдосконалення первинного, синтетичного та аналітичного обліку корпоративних фінансових інвестицій повинні передбачати створення системи вторинних рахунків для довгострокових фінансових інвестицій, які доповнюють статті балансу. Це дозволяє більш детально відображати інформацію про інвестиційні активи та їхній вплив на фінансову ситуацію підприємства.

Важливо забезпечити найповніше висвітлення інвестиційного процесу в обліку та звітності підприємства, щоб отримати достовірну інформацію про інвестиційні доходи та витрати. Це також дає змогу чітко розмежувати результати різних видів діяльності, сприяючи більш точному аналізу фінансових результатів і ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

Фінансові активи, які придбані для подальшого продажу і утримуються в активі, хоча й класифікуються як інвестиції згідно з П(С)БО, повинні, на нашу думку, відображатися в обліку як товар. Прибуток від таких інвестицій формується через різницю між цінами купівлі та продажу, а не за допомогою механізмів інвестування, таких як дивіденди, відсотки або приріст капіталу.

Інвестиції в пов'язані сторони (наприклад, дочірні, асоційовані та спільні підприємства) згідно з П(С)БО 12 відображаються за методом участі в капіталі на субрахунку 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом участі в капіталі». Єдине виключення становлять інвестиції в пов'язані сторони, які утримуються для продажу протягом 12 місяців, хоча такі випадки є рідкісними.

Попри обов'язковість використання методу участі в капіталі, багато інвесторів, які володіють значною часткою в капіталі (понад 25%), не застосовують цей метод у своєму обліку. Це може бути зумовлено кількома факторами:

- Метод участі в капіталі є відносно новим і складним для розуміння.
- На сьогоднішній день відсутні надійні способи перевірки точності інформації про діяльність дочірніх або асоційованих підприємств, що повинна бути відображена в балансі інвестора.

- Цей метод не узгоджується з національним податковим законодавством, особливо щодо оподаткування прибутку.

Згідно з міжнародними стандартами (МСФЗ 27 «Консолідовані фінансові звіти та облік інвестицій у дочірні підприємства»), у випадку повного контролю, окрім методу участі в капіталі, також може застосовуватися інший підхід - облік за методом собівартості або переоціненої вартості.

На нашу думку, в українській практиці доцільно ввести кілька варіантів обліку інвестицій у пов'язані сторони, серед яких:

- основний підхід, при якому інвестиції в дочірні підприємства обліковуються за методом участі в капіталі;
- альтернативні варіанти, де інвестиції враховуються за фактичною собівартістю або переоціненою вартістю, що відображає справедливу ринкову вартість активів.

Також необхідно чіткіше розмежувати інформацію про результати різних видів діяльності, таких як доходи, витрати та результати інвестиційної діяльності. На сьогодні в обліку доходи та витрати операційної і фінансової діяльності чітко відображені на рахунках 7 і 9 класів. Облік інвестиційної діяльності проводиться на інших рахунках і включається у звітність як частина інших доходів і витрат.

Оскільки на рахунку 74 обліковуються доходи, що безпосередньо стосуються інвестиційної діяльності, доцільно було б уточнити його назву, змінивши на «Доходи інвестиційної діяльності», а субрахунок 746 – на «Інші доходи від інвестиційної діяльності».

Подібна ситуація спостерігається і в обліку витрат інвестиційної діяльності, для чого передбачено два рахунки: З огляду на економічний зміст рахунку 97, після виключення з нього страхової діяльності, він має бути спрямований виключно на облік витрат і втрат, пов'язаних з інвестиційною діяльністю. Тому доцільно змінити його назву на «Витрати інвестиційної діяльності», а субрахунок 977 – на «Інші витрати інвестиційної діяльності».

Зміни також повинні бути внесені до рахунку, який обліковує кінцеві фінансові результати. Зокрема, субрахунок 793, де формуються ці результати від інвестицій, доцільно було б назвати «Результат інвестиційної діяльності».

Подібні коригування варто внести і до фінансової звітності, зокрема у форму №2 «Звіт про фінансові результати», замінивши статті «Інші доходи» та «Інші витрати» на «Доходи інвестиційної діяльності» і «Витрати інвестиційної діяльності».

При виборі програми для комп'ютеризації обліку довгострокових фінансових інвестицій важливо враховувати такі фактори:

- просте ведення бухгалтерії не є достатнім, оскільки зростає потужність програм і їх функціональні можливості. Тому потрібно орієнтуватися на проблемно-орієнтовані системи;
- бухгалтерський облік став більш складним на більшості етапів, що вимагає не лише систем комп'ютеризації з розширеними можливостями, але й наявності розроблених методологічних рішень;
- необхідно використовувати повні облікові схеми для всього циклу операцій з фінансовими інвестиціями (надходження, переоцінка, реалізація), що відображають специфіку облікової політики конкретного підприємства.

Для забезпечення потреб управління та виконання функціональних вимог система повинна містити єдину базу даних, яка включає поточний стан бухгалтерського обліку підприємства і архівні матеріали, що дозволяють легко отримати необхідну інформацію за запитом користувача. Структура бази даних повинна відповідати структурі прийнятого плану рахунків, що визначає основні параметри для налаштування системи під конкретну облікову діяльність. Модулі системи, що здійснюють розрахунки, підсумки та нарахування відсотків, повинні базуватися на актуальних розрахункових нормативів. В сучасних умовах господарювання досліджуваного підприємства рекомендуємо програму BAS Бухгалтерія.

3.2. Контрольно-аналітичне забезпечення ефективності довгострокових фінансових інвестицій

Практика показує, що в країнах з ринковою економікою інвестиційна діяльність приносить підприємствам значні доходи. Прибуток від участі в капіталі асоційованих, дочірніх компаній, а також від операцій з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами часто перевищує доходи від основної операційної діяльності.

Тому важливо, щоб облік і звітність на підприємствах максимально відображали інвестиційні процеси, забезпечували достовірну інформацію про доходи та витрати, що виникають у результаті інвестування, а також чітко розмежовували результати різних видів діяльності. Адже підприємство є одним із головних учасників ринкової економіки.

Фінансові інвестиції виступають ефективним способом використання тимчасово вільного капіталу. До традиційних активів відносяться акції та облігації. Ці інструменти є основними для формування капіталу на одних підприємствах і напрямками його розміщення для інших.

Акції можуть бути іменними, на пред'явника, привілейованими та простими. Привілейовані акції надають власникові переважне право на отримання дивідендів і пріоритетну участь у розподілі майна компанії в разі її ліквідації. Однак власники привілейованих акцій не можуть брати участь в управлінні акціонерним товариством, якщо статут не передбачає іншого.

Привілейовані акції можуть бути випущені з фіксованим розміром дивідендів, вираженим у процентах від їх номінальної вартості, які виплачуються щорічно. Дивіденди виплачуються в обсязі, зазначеному в умовах акцій, незалежно від розміру прибутку товариства. Якщо прибуток компанії не покриває необхідну суму, виплата дивідендів за привілейованими акціями може здійснюватися за рахунок резервного фонду. Якщо дивіденди за простими акціями перевищують суму, виплачену за привілейованими акціями, власникам привілейованих акцій може бути надана доплата до рівня виплат

іншим акціонерам. Певна кількість акцій, що забезпечує контроль над компанією, називається контрольним пакетом акцій.

Власник акцій не є власником підприємства в юридичному сенсі, оскільки не може вилучити свою частку з виробничого процесу, оскільки вона не має окремої цінності.

Якщо акціонер бажає позбутися своїх акцій, він може повернути їх товариству (якщо це закрите акціонерне товариство) або продати їх на фондовому ринку (якщо це відкрите акціонерне товариство).

До акцій може бути додано купонний лист для виплати дивідендів, що містить інформацію про порядковий номер купона для виплати, номер акції, найменування товариства та рік виплати дивідендів.

Облігація є одним із основних типів боргових зобов'язань, згідно з якими позичальник (емітент) зобов'язується повернути кредитору (власнику облігації) визначену суму в кінці встановленого терміну, а також здійснювати виплати доходу у вигляді фіксованого або плаваючого відсотка. Рівень плаваючого відсотка змінюється за попередньо визначеними правилами. Через це облігації часто називають цінними паперами з передбачуваним доходом.

Такі цінні папери можуть випускатися державою, підприємствами чи іноземними організаціями на чітко визначений період, після якого емітент зобов'язаний викупити їх за номінальною вартістю. Власники облігацій, виступаючи кредиторами, регулярно отримують відсоток від їх номінальної вартості (щороку, що півроку чи щокварталу).

Облігації класифікуються за терміном обігу на короткострокові (кілька тижнів), середньострокові (від 1 до 7 років), довгострокові (до 30 років) та безстрокові.

На відміну від акцій, виплата доходу за облігаціями є гарантованою у визначені терміни, однак розмір такого доходу зазвичай менший за дивіденди.

Надійність облігації залежить від багатьох факторів. Найбільш надійними вважаються державні облігації, які мають короткий термін обігу, іменний характер, серійне погашення, плаваючий відсоток і забезпечені

матеріальними активами. Будь-яка зміна цих характеристик може знизити рівень надійності облігації. Водночас ненадійними для інвестора є облігації з низькою прибутковістю або з правом відкликання. Таким чином, вибір конкретного виду цінного папера є важливим фінансовим рішенням, яке впливає на економічні умови подальшої діяльності підприємства.

Особливу увагу слід приділяти методам визначення реальної вартості різних видів фінансових вкладень. Вартість цінних паперів обумовлюється сумою доходів, які вони можуть приносити власникові.

Як і вартість будь-яких товарів на ринку, ціна цінних паперів визначається співвідношенням попиту та пропозиції на них. Завдяки біржовому котируванню можна встановити їх ринкову ціну, наприклад, курс акцій чи облігацій.

Курс акцій є ціною, за якою акції торгуються на фондовій біржі. Його значення може виражатися у грошовій формі або у вигляді відношення ринкової ціни до номінальної вартості. Курс акцій прямо пропорційно залежить від розміру дивідендів і обернено від норми позикового процента.

Перш ніж приймати рішення про купівлю цінних паперів, важливо оцінити суму потенційних доходів, які вони здатні принести, і порівняти ці доходи з ціною придбання. Це дозволяє обґрунтовано вирішити, чи доцільно інвестувати в такі папери.

Таким чином, вартість цінних паперів визначається трьома основними чинниками:

1. Розміром доходів, які вони забезпечують;
2. Темпами змін цих доходів;
3. Рівнем ризику, пов'язаного з отриманням доходів.

При цьому слід пам'ятати, що зростання ризику супроводжується зростанням невизначеності доходів і потребує вищої відсоткової ставки.

Найбільш складним і невизначеним фактором при оцінці цінних паперів є ризик, особливо в умовах економічної нестабільності. При визначенні

вартості цінних паперів ризик враховується через використання дисконтної відсоткової ставки.

Єдиний теоретичний підхід до оцінки вартості цінних паперів полягає в тому, що їх вартість визначається як поточна вартість усіх очікуваних майбутніх доходів від них.

За критерієм фіксованості доходів цінні папери поділяються на дві основні групи:

- Цінні папери з фіксованим доходом, які забезпечують стабільний розмір доходу;
- Цінні папери з нефіксованим доходом, розмір якого залежить від економічних умов або результатів діяльності емітента.

Отже, важливими завданнями контролю фінансових інвестицій є перевірка:

- статутних документів сільськогосподарського підприємства щодо прийнятої ним інвестиційної політики;
- вартості об'єктів та законності витрат, пов'язаних із інвестиціями;
- інвестиційної активності підприємства;
- ефективності інвестиційної діяльності підприємства;
- правильності первісної оцінки фінансових інвестицій та на дату балансу;
- правильності постановки обліку інвестицій на підприємстві;
- відповідності даних відображення інвестицій на синтетичних і аналітичних рахунках та у фінансовій звітності.

Нормативно-правовою основою контролю фінансових інвестицій є Закони України: «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; «Про інвестиційну діяльність»; «Про цінні папери та фондову біржу»; «Про режим іноземного інвестування»; «Про Державну програму стимулювання іноземних інвестицій в Україні»; «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» та Податковий кодекс, Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції».

Окремо варто зупинитися на етапах організації внутрішнього контролю довгострокових фінансових інвестицій:

1. Формування облікової політики в операціях з фінансовими інвестиціями. Фінансові інвестиції визнаються з моменту передачі прав власності на них до інвестора. Цей етап передбачає первісне визнання фінансових інвестицій, що повинні відповідати критеріям визнання. Тобто їх оцінка має бути достовірно визначеною, а також очікується отримання майбутніх вигод від подальшого використання.

2. Оцінка фінансових інвестицій. Важливою частиною обліку фінансових інвестицій є їх оцінка, яка проводиться за кількома методами залежно від способу їх надходження та вибуття. Етап придбання інвестицій, тут оцінка здійснюється за фактичною собівартістю, яка включає всі витрати, пов'язані з придбанням фінансових інвестицій (наприклад, ціну придбання, мито, комісійні тощо). На цьому етапі відбувається первісна оцінка фінансових інвестицій.

Якщо інвестиції більше не відповідають критеріям активу (наприклад, через закінчення терміну обігу цінних паперів), інвестор втрачає контроль і має припинити визнання інвестицій, списавши їх.

Наступний етап оцінка фінансових інвестицій на дату балансу. Цей етап включає різні методи оцінки: за справедливою вартістю, амортизованою собівартістю та за методом участі в капіталі.

Оцінка при вибутті. Фінансові інвестиції можуть вибувати з різних причин (продаж, обмін тощо) і для цього використовуються такі методи оцінки:

- за вартістю одиниці кожного цінного папера (або одного виду);
- за середньою вартістю;
- за методом ФІФО (вартість перших закуплених). Цей метод

зазвичай використовують підприємства, які є професійними учасниками ринку цінних паперів.

Аналітичний облік вести за видами інвестицій (наприклад, за групами цінних паперів), об'єктами інвестування та територією, де знаходиться об'єкт інвестування.

3. Перевірка документування операцій з довгостроковими фінансовими інвестиціями. Документування підтверджує факти здійснення господарських операцій. У випадку довгострокових фінансових інвестицій, для їх документування використовують такі первинні документи:

- реєстр обліку цінних паперів (ведеться окремо для кожного пакету придбаних інвестицій);
- книга обліку цінних паперів (служить для опису цінних паперів); довідка бухгалтерії (складається для розрахунку премії або дисконту). Синтетичний та аналітичний облік проводиться за допомогою:
- Карток аналітичного обліку ощадних сертифікатів, акцій, короткострокових облігацій, придбаних підприємством;
- Журнал-ордер № 4.

Для контролю операцій з документування фінансових інвестицій використовують інформацію, що наведена в табл. 3.3.

Інформацію щодо стану інвестиційної діяльності можна знайти в «Балансі» чи (Звіті про фінансовий стан).

Сучасні проблеми інвестицій стосуються, зокрема, оцінки залежно від класифікації на підприємстві, а також розробки внутрішніх первинних документів.

Організація ефективного внутрішнього контролю за операціями з фінансовими інвестиціями це важливий етап у роботі підприємства, рис. 3.3.

**Організація внутрішнього контролю первинної документації щодо
фінансових інвестицій**

Назва документа	Шифр типової форми	Особа, що складає	Особа, що підписує
Договір купівлі-продажу	–	Юрист підприємства	Директор, гол. бухгалтер
Прибутковий касовий ордер	КО-1	Гол. бухгалтер	Гол. бухгалтер, касир
Видатковий касовий ордер	КО-2	Касир	Гол. бухгалтер, директор, касир
Накладна		Гол. бухгалтер	Гол. бухгалтер, керівник, особа, що прийняла і здала накладну
Платіжне Доручення	–	Платник, покупець	Директор, гол. бухгалтер
Виписка банку	–	Касир	Касир, платник
Акт приймання-передачі ОЗ	ОЗ-1	Гол. бухгалтер	Члени комісії
Довідка бухгалтерії	–	Гол. бухгалтер, бухгалтер	Гол. бухгалтер, бухгалтер
Розрахунок бухгалтерії	–	Гол. бухгалтер, бухгалтер	Гол. бухгалтер, бухгалтер
Акт інвентаризації фінансових інвестицій	–	Інвентаризаційна комісія	Матеріально-відповідальна особа

Для оптимізації контролю довгострокових фінансових інвестицій було проведено дослідження чинників, які впливають на достовірність і точність результатів інвентаризації та їх відображення в обліку і звітності. Серед таких чинників:

- стан об'єкта інвестування;
- види та форма випуску цінного паперу;
- обраний метод оцінки та обліку довгострокових фінансових інвестицій.

Рис. 3.4. Складові механізму внутрішнього контролю довгострокових фінансових інвестицій.

Оскільки користувачі фінансової звітності вважають, що незалежна аудиторська перевірка підприємства є достатньою гарантією достовірності фінансових даних для інвестування, у табл. 3.4 надано характеристику окремих елементів методики аудиту цієї сфери.

Спеціально розроблені Міжнародні нормативи розглядають питання, пов'язані з обов'язками аудиторів перед зацікавленими сторонами, а також їхню відповідальність за помилки, неточності та незаконні дії.

**Характеристика основних положень методики аудиту довгострокових
фінансових інвестицій**

№ з/п	Положення	Характеристика
1	Перелік основних нормативних документів	Включає закони, положення з бухгалтерського обліку, методичні вказівки, інструкції тощо, якими повинен керуватись аудитор при перевірці відповідного розділу обліку.
2	Описання альтернативних облікових рішень	Опис різних варіантів таких рішень дає змогу аудитору, за необхідності, порівняти їх із варіантом, який застосовується клієнтом, та виконати необхідний аналіз або дати рекомендації щодо покращання ведення обліку
3	Перелік первинних документів	Наводиться на кожний розділ обліку, що дає змогу аудитору зробити висновок про стан етапу реєстрації господарських операцій у первинному обліку (чи застосовуються типові форми первинних документів як оформлені документи тощо)
4	Реєстри аналітичного та синтетичного обліку й звітності	Наявність переліку реєстрів дає змогу аудитору визначити їх відповідність у клієнта загальноприйнятим та надати відповідні рекомендації. Звітність повинна включати відповідні форми (баланс, ф. №1, звіт про фінансові результати, ф. №2)
5	Класифікатор можливих порушень	Містить порушення, які найчастіше зустрічаються у відповідних розділах обліку.
6	Довідник аудитора для складання програми перевірки	Містить необхідні питання, які треба внести до програми перевірки. Ці питання спрямовані на виявлення можливих порушень в організації обліку, оформленні документів та форм звітності, внутрішнього контролю. Довідники доцільно складати у вигляді таблиць із варіантами відповідей та висновками
7	Методи збирання аудиторських доказів	Використовуються такі методи: фактична перевірка; документальна перевірка: перевірка по суті; формальна перевірка; арифметична перевірка; підтвердження; спостереження; обстеження; опитування; перевірка механічної точності;
8	Описання контрольних процедур	Використовується для виявлення можливих порушень або зловживань у відповідному розділі обліку. Включають: <ul style="list-style-type: none"> • мету проведення контрольної процедури; • перелік засобів, необхідних для виконання процедури; • описання техніки виконання процедури та надання результатів аудитору.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Отримані результати підтверджують досягнення мети і виконання завдань дослідження, що дозволяє зробити такі узагальнені висновки:

1. Різноманітність підходів до класифікації фінансових інвестицій та недостатня нормативна регламентація цього аспекту обумовили необхідність дослідження для визначення класифікаційних ознак, які б відповідали потребам обліково-аналітичної системи управління підприємством.

2. У процесі роботи було проведено систематизацію існуючих підходів, критично оцінено їх особливості, та встановлено вимоги бухгалтерського обліку і аналізу фінансових інвестицій. У результаті виділено нові класифікаційні ознаки: наміри інвестора, об'єкти інвестування, форми майнових прав, а також види фінансових результатів від інвестицій. Ці ознаки стали основою для удосконалення обліково-аналітичних механізмів.

3. Для забезпечення більшої точності фінансової звітності були проаналізовані різні підходи до оцінювання та обліку фінансових інвестицій. Вибір оптимального методу обліку аргументовано залежно від таких факторів, як тривалість періоду інвестування, статус інвестора на фондовому ринку, форми майнових прав, підтвержені цінними паперами, характер підпорядкованості та залежності учасників інвестиційної діяльності, а також мета інвестування та рівень суттєвості впливу.

4. Аналіз проблеми зменшення корисності фінансових інвестицій дозволив охарактеризувати це явище як втрату економічного ефекту, що проявляється в перевищенні облікової вартості інвестиції над очікуваною сумою доходу, який інвестор планує отримати протягом періоду її утримання.

5. У ході вивчення методів оцінки фінансових інвестицій у похідні цінні папери було встановлено, що ця категорія паперів має значну схожість із короткостроковими борговими інструментами. Виходячи з цього, оцінка похідних фінансових інструментів, зокрема опціонів, повинна здійснюватися на основі їх ринкової вартості. Формування такої вартості залежить від низки

факторів, зокрема тривалості періоду до виконання угоди та змін поточної вартості активу, на який вона укладена.

6. У межах аналізу були розглянуті стандарти бухгалтерського обліку фінансових інвестицій відповідно до П(С)БО та МСФЗ /МСБО. Досліджено три основні підходи до визначення справедливої вартості активів: ринковий, витратний та дохідний методи. Також проведено аналіз методів оцінки фінансових інвестицій на дату балансу, серед яких виділено метод участі в капіталі, ефективну ставку відсотка та метод собівартості з урахуванням втрати корисності.

7. Для покращення аналітичності та деталізації даних щодо фінансових інвестицій запропоновано використовувати субрахунки другого порядку: 1431 «Довгострокові фінансові інвестиції в акції», 1432 «Довгострокові фінансові інвестиції в боргові цінні папери». Ця структура враховує форми майнових прав, підтверджених цінними паперами, а також інвестиційні наміри. Використання таких субрахунків сприятиме деталізації інформації відповідно до потреб обліково-аналітичної системи для прийняття управлінських рішень.

8. Посилення контролю за фінансовими інвестиціями вимагає врахування ключових чинників, які впливають на точність і достовірність результатів інвентаризації та їх відображення в бухгалтерському обліку й звітності. У ході дослідження встановлено, що до таких чинників належать: стан об'єкта інвестування, вид і форма випуску цінних паперів, а також обраний метод оцінки й обліку фінансових інвестицій. Для досягнення цієї мети розроблено методику відображення в обліку потенційних результатів інвентаризації, узагальнено основні проблеми оцінки й обліку фінансових інвестицій і надано рекомендації для їх вирішення. Також запропоновано форму Акту інвентаризації, що сприяє документальному оформленню реальних змін у бухгалтерському обліку інвестора.

9. Аналітичне дослідження базового підприємства допомогло встановити чіткі пріоритети для здійснення довгострокових фінансових інвестицій у відповідні господарські суб'єкти.

10. На сьогодні оцінка активів за справедливою вартістю є одним із пріоритетних напрямів розвитку бухгалтерського обліку в Україні. Проте чинні національні стандарти П(С)БО не надають чітких інструкцій щодо розрахунків різних видів вартості активів, включаючи справедливу вартість основних засобів, нематеріальних активів, цінних паперів тощо.

11. Комплексна реалізація запропонованих заходів щодо вдосконалення механізму обліку фінансових інвестицій сприятиме зміцненню інформаційної, управлінської та контрольної функцій системи обліку в цьому напрямі. Отримані результати формують надійну основу для ухвалення обґрунтованих і ефективних рішень щодо управління процесами інвестування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Н.С., Грінько А.П. Облік в зарубіжних країнах: навчальний посібник. Х.: ХДУХТ, 2016. 288 с.
2. Активізація інвестиційного процесу в Україні: колективна монографія. Т.В. Майорова, М.І. Диба, С.В. Онишко та ін.; за наук. ред. М.І. Диби, Т.В. Майорової. К.: КНЕУ, 2012. 472 с.
3. Бузак Н.І. Оцінка фінансових інвестицій: національний та міжнародний досвід. Ефективна економіка. № 10, 2013. С. 8-16.
4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в Україні. Навч. посібник. 5-те вид., Житомир: ПП „Рута”, 2009. 912 с.
5. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах України : навч. посіб. / [Коваленко А.М., Харитонова А.Г., Мальшакова О.С., та ін.] за заг. ред. А.М. Коваленко. – Дніпропетровськ : ВВК «Баланс-Клуб», 2009. 736 с.
6. Голубка Я.В. Облік та аудит фінансових інвестицій: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04. Терноп. нац. екон. ун-т. Т., 2016. 20 с.
7. Даценко Г.В., Громова А.Є. Систематизація класифікаційних ознак інвестицій та фінансовий контроль капітальних інвестицій. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2013. № 3. С. 92-97.
8. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність” № 996-XIV від 16.07.99. :Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій / затверджена наказом МФУ від 30.11.99, № 291. *Право. Податки. Консультація*: зб. систематизованого законодавства. 2017. №1. С.21-76.
10. Крупка Я. Облік інвестицій : [монографія] Тернопіль : Економічна думка, 2001. 302 с.
11. Максимова В.Ф., Шаровська Т.С., Вакаров В.М. Поглиблення інтеграції внутрішнього контролю інвестиційної діяльності з іншими елементами процесу

управління. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка.* 2015. Вип. 1(2). С. 365-370.

12. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств / Наказ Міністерства аграрної політики від 4.06.2009 р. N 390 «Про затвердження спеціалізованих форм реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=98&ArtD=876>.

13. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ МФУ від 28.03.2013 р. № 433. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

14. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_016

15. Міжнародний стандарт фінансової звітності 27 «Консолідована та окрема фінансова звітність» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_045

16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_010

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 31 «Частки у спільних підприємствах» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_010

18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_010

19. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [Електронний ресурс]. Режим

доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_010

20. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість»» №779 від 02.07.2007 р., введено в дію з 01.01.2008р.

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»:[Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

22. Нищенко Л.П. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09: [Електронний ресурс]. К., 2008. 22 с.

23. Овсюк Н.В., Бурдейна Ю.І., Годунова Г.О. Власний капітал як джерело довгострокових фінансових інвестицій в контексті НП(С)БО та МСФЗ. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. №11. С. 23-30.

24. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. Режим доступу : www.minfin.gov.ua

25. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу : www.rada.gov.ua

26. Петрик О., Чумакова І. Облік, аналіз і аудит капітальних інвестицій відповідно до міжнародних і національних стандартів. 2020. № 9. С. 24 - 35.

27. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій: в ред. Наказу М-ва фінансів України від 09.12.2011 № 1591 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

28. Правдюк М.В., Правдюк А.Л. Економічні та обліково – законодавчі аспекти інвестиційно – інноваційної діяльності аграрного сектору. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018 (30). С. 90-105.

29. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-

VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

30. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 "Фінансові інвестиції". [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансовий інструмент» : Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 2001 року № 559 (редакція станом на 27 червня 2013 року) (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Мінфіну України від 29.11.99 р. № 290. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», затверджене наказом Мінфіну України від 07.07.99 р. № 163. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», затверджене наказом Мінфіну України від 18.06.2001 р. № 303. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
35. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Мінфіну України від 24.12.2004 р. № 817. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
36. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 року № 879 (з врахуванням змін і доповнень).
37. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>

38. Пономаренко Є.Б., Томашевська І.Л. Особливості бухгалтерського обліку фінансових інвестицій в комп'ютерному середовищі. / Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. Житомир: ЖДТУ, 2021. № 1 (55). С. 134-138.
39. Про інвестиційну діяльність – Закон України (із змінами) від 18.09.1991р. № 1560-ХІІ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12>.
40. Сльозко Т.М. Організація обліку: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
41. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: Первинні документи і їх заповнення : навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2004. 374 с.
42. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект: колективна монографія у 2 т. за ред. П.Й. Атамас : «Герда», 2013. Т. 1. 358 с.
43. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування: підручник. 5-те вид. доповн. Київ: Алтера, 2017. 1026с.
44. Фінансовий облік: навчальний посібник за ред. П.Л. Сук. 3-ге видання, перероблене і доповнене. К.: Знання, 2019. 647 с.
45. Шевчук О.Д. Методичні аспекти внутрішнього аудиту фінансових інвестицій вітчизняних підприємств. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції “Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії”*. Збірник наукових праць. - Переяслав-Хмельницький, 2018 р. С. 60-62.
46. Яремчук Н.Ф. Обліково-контрольне забезпечення операційної та інвестиційної нерухомості сільськогосподарських підприємств. [монографія]: [Л.В. Гуцаленко, М.В. Дубініна, Н.Ф. Яремчук] Миколаїв. 2016 р. 283 с.